

T.C.

GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANA BİLİM DALI

**OECD ÜLKELERİNDE GİRİŞİMCİLİK ENDEKSLERİ
İLE FİNANSAL GELİŞME ARASINDAKİ İLİŞKİ: PANEL
VERİ ANALİZİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

EBRU KURURER

GAZİANTEP
KASIM 2019

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANA BİLİM DALI

**OECD ÜLKELERİNDE GİRİŞİMCİLİK ENDEKSLERİ
İLE FİNANSAL GELİŞME ARASINDAKİ İLİŞKİ:
PANEL VERİ ANALİZİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

EBRU KURURER

Dr. Öğr. Üyesi Erkan ALSU

GAZİANTEP
KASIM 2019

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANA BİLİM DALI

**OECD Ülkelerinde Girişimcilik Endeksleri ile Finansal Gelişme Arasındaki İlişki :
Panel Veri Analizi
EBRU KURURER**

Tez Savunma Tarihi: 11.11.2019

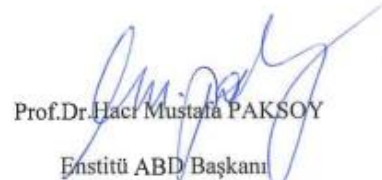
Sosyal Bilimler Enstitüsü Onayı

Doç.Dr.Erol ERKAN

SBE Müdürü

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları sağladığını onaylarım.

Prof.Dr.Hacı Mustafa PAKSOY

Enstitü ABD Başkanı

Bu tez tarafımda (tarafımızca) okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Dr.Öğr.Üyesi Erkan ALSU
Tez Danışmanı

Bu tez tarafımızca okunmuş, kapsam ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri:

Doç.Dr.Mehmet Özçalıcı

Dr.Öğr.Üyesi Murat KARAHAN

Dr.Öğr.Üyesi Erkan ALSU

İmzası

ETİK BEYAN

Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;
Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,
bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

EBRU KURURER

Kasım 2019

ÖZET

OECD ÜLKELERİNDE GİRİŞİMCİLİK ENDEKSLERİ İLE FİNANSAL GELİŞME ARASINDAKİ İLİŞKİ: PANEL VERİ ANALİZİ

KURURER, Ebru

Yüksek Lisans Tezi, İşletme ABD

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Erkan ALSU

Kasım 2019, 58 Sayfa

Ticari hayattaki rekabet ortamının gelişmesiyle birlikte girişimcilik ile finansal gelişme arasındaki ilişki araştırmalara konu olmuştur. Birçok gelişmiş ve gelişmekte olan ülkede girişimcilik ve inovasyon kavramları finansal gelişimin beraberinde getirmiş olduğu ekonomik büyüme üzerindeki en önemli etkenler olduğu kabul edilmektedir. Literatürde varolan çalışmaların çoğu girişimcilik ile ekonomik gelişme ilişkisini belirlemek amacıyla ele alınmıştır. Girişimcilik ile finansal gelişme arasındaki ilişkiyi konu alan sınırlı sayıda çalışma mevcuttur. Çalışmaya dahil edilen ülkeler: Belçika, Şili, Danimarka, Finlandiya, Fransa, İngiltere, Yunanistan, Macaristan, İrlanda, İtalya, Japonya, Norveç, Slovenya, Türkiye, Amerika Birleşik Devletleri'dir. Çalışmamıza dahil edilen bu ülkelerin finansal gelişmişlikleri çeşitli bağımsız değişkenler aracılığıyla ortaya konulmuştur. Finansal gelişimi etkileyen girişimsel etkenler araştırılmış olup, bu etkenler dinamik panel veri analizi kullanılarak kurulmuş olan alternatif modellerle değerlendirilmiştir.

Çalışmamızda bağımlı değişken olarak ülkelerin girişimcilik endeksleri, bağımsız değişken olarak finansal gelişme göstergeleri (finansal sektör tarafından sağlanan yerel kredilerin GSMH içindeki payı, finansal olmayan varlıklara net yatırımın(INV) GSMH'ye oranını, doğrudan yabancı yatırımın(net girişler) GSMH'ye oranını, enflasyon, bankalar tarafından özel sektöre verilen yerel krediler (% GSMH), borsa kapitalizasyonu, banka mevduatları(%GSMH), banka konsantrasyonu(%), hisse senedi fiyatlarındaki oynaklık, banka özkaynak getirisi(% Karlılık), GSMH_(Ln), likit borçlar(% GSMH)) verileri kullanılmıştır.

Anahtar kelimeler : Girişimcilik Endeksleri, Finansal Gelişme , Dinamik Panel Veri Analizi

ABSTRACT

RELATIONSHIP BETWEEN ENTREPRENEURSHIP INDEX AND FINANCIAL DEVELOPMENT IN OECD COUNTRIES: PANEL DATA ANALYSIS

KURURER, Ebru

Thesis, Department of Business Administration

Supervisor: Assist. Prof. Dr. Erkan ALSU

November 2019, 58 Pages

The relationship between entrepreneurship and financial development has been subject of research with the development of competitive environment in commercial life. In many developed and developing countries, it is recognized that entrepreneurship and innovation terms are the most important factors for the economic growth that comes with financial development. Lots of study existig in the literature is adressed to aim of indicate relation between entrepreneurship and economic development. There are limited study about enrepreneurship and financial development. In this study, the relationship between the entrepreneurship data and financial developments of the 15 OECD countries between the years 2006-2016 is examined within the data sets that are accessible and accessible to the research subject. Countries included in the study are Belgium, Chile, Denmark, Finland, France, Great Britain, Greece, Hungary, Ireland, Italy, Japan, Norway, Slovenia, Turkey, United States . Financial developments of these countries included in our study have been demonstrated through various independent variables. Entrepreneurial factors affecting the financial development have been investigated and these factors have been evaluated with alternative models established by using dynamic panel data analysis.

In this study, entrepreneurship index is used as dependent variable and financial developments indicators (share of local loans provided by financial sector, the ratio of net investment (INV) to GDP in non-financial assets, the ratio of foreign direct investment (net inflows) to GDP, inflation, local loans extended by banks to the private sector (% GDP), stock market capitalization, bank deposits (% GDP), bank concentration (%),volatility in stock prices, Return on equity (% Profitability), GDP, liquid liabilities (% GDP)) are used as independent variables.

Key Words : Entrepreneurship index, Financial developments, Dynamic Panel Data Analysis

ÖNSÖZ

Yüksek lisans eğitimim boyunca bana olan desteğini ve inancını esirgemeyen, tezimin her aşamasında değerli görüş ve önerileriyle beni yönlendiren danışmanım Dr.Öğr.Üyesi Erkan Alsu'ya ve tezimin ekonometrik kısmında hiçbir desteğini esirgemeyen Dr. Cengizhan Karaca'ya teşekkürlerimi sunuyorum.

Ayrıca teşekkürlerin en büyüğü eğitim hayatım başta olmak üzere tüm hayatım boyunca desteğini, sevgisini, fedakarlığını esirgemeyen, hedeflerimi hayallerimi ve ufkumu diri tutmama yardımcı olan, bugünlerimin mimarı başta annem Şenel Kururer olmak üzere tüm aileme ve nişanlım Burak Bozkurt'a...

Kasım 2019

Ebru KURURER

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ.....	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLolar LİSTESİ.....	vi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	vii
KISALTMALAR	viii
1.GİRİŞ	1
2.KURAMSAL ÇERÇEVE VE LİTERATÜR ÖZETİ.....	4
2.1.GİRİŞİMCİLİK KAVRAMI VE GİRİŞİMCİLİĞİN ÖNEMİ	4
2.2.GİRİŞİMCİLİK TÜRLERİ	6
2.2.1. Yenilikçi Girişimcilik	7
2.2.2. Sosyal Girişimcilik	7
2.2.3. İç Girişimcilik	8
2.3. ÜLKELERİN GİRİŞİMCİLİK PERFORMANSLARININ ÖLÇÜLMESİ.....	8
2.4. FİNANSAL GELİŞME KAVRAMI VE ÖNEMİ	11
2.4.1.Finansal Araçlar	13
2.4.1.1.Para piyasası araçları	13
2.4.1.2.Sermaye piyasası araçları.....	14
2.4.2 Finansal Serbestleşme.....	14
2.4.2.1.Klasik ve neoklasik faiz teorisi :	15
2.4.2.2.Keynesyen faiz teorisi.....	15
2.4.3. Finansal Gelişimin Belirleyicileri	16

2.5. LİTERATÜR ÖZETİ	17
2.5.1 Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar	17
2.5.2 Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar.....	22
3.MATERYAL VE YÖNTEM.....	26
3.1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ.....	26
3.2. VERİ SETİ VE ÖRNEKLEM.....	26
3.3. DEĞİSKEN TANIMLARI.....	27
3.4. EKONOMİK YONTEMLER.....	29
3.4.1. Panel Veri Analizi ve Özellikleri.....	29
3.4.2.Birim Kök Testi Süreci	30
4.BULGULAR ve TARTIŞMA.....	31
4.1. TANIMLAYICI İSTATİSTİKLER	31
4.1.1. Değişkenlere Ait Temel İstatistikler	31
4.1.2. Değişkenlere Ait Birim ve Zaman Boyut Salınımları	32
4.2. BİRİM KÖK TEST SONUÇLARI	45
4.3. KORELASYON MATRİSİ	46
4.4. PANEL VERİ ANALİZİ TAHMİN SONUÇLARI.....	48
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	52
KAYNAKLAR	55
ÖZGEÇMİŞ (VITAE).....	59

TABLolar LİSTESİ**Sayfa No**

Tablo 2.1 Erken Dönem Girişimcilik Aktiviteleri.....	10
Tablo 3.1 Çalışmada Kullanılan Değişken Kodları ve Tanımları.....	
..... Hata! Yer işareti tanımlanmamış.	
Tablo 4.1 Tanımlayıcı İstatistikler.....	31
Tablo 4.2 Değişkenlerin Birim Kök Test Sonuçları.....	46
Tablo 4.3 Korelasyon Matrisi.....	47
Tablo 4.4 Dinamik Panel Veri Analizi Tahmin Sonuçları	48

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa No

Şekil 4. 1 Girişimcilik endeksinin(GE)Ülkeler Bazında Salınımları.....	32
Şekil 4. 2 Finansal sektör tarafından sağlanan yerel kredilerin GSMH içindeki payının Ülkeler Bazında Salınımları	33
Şekil 4. 3 Finansal olmayan varlıklara net yatırımın(INV) GSMH'ye Oranının Ülkeler Bazında Salınımları	34
Şekil 4. 4 Doğrudan yabancı yatırımın(net girişler) GSMH'ye Oranının Ülkeler Bazında Salınımları	35
Şekil 4. 5 Enflasyon (yıllık%) Ülkeler Bazında Salınımları.....	36
Şekil 4. 6 Bankalar Tarafından Özel Sektöre Verilen Yerel Krediler (% GSMH) Ülkeler Bazında Salınımları	37
Şekil 4. 7 Borsa Kapitalizasyonu Ülkeler Bazında Salınımları	38
Şekil 4. 8 Banka Mevduatlarının(%GSMH) Ülkeler Bazında Salınımları	39
Şekil 4. 9 Banka Konsantrasyonu(%) Ülkeler Bazında Salınımları	40
Şekil 4. 10 Hisse Senedi Fiyatlarındaki Oynaklığın Ülkeler Bazında Salınımları	41
Şekil 4. 11 Banka Özkaynak Getirisi(% Karlılık) Ülkeler Bazında Salınımları.....	42
Şekil 4. 12 GSMH _(Ln) 'nın Ülkeler Bazında Salınımları.....	43
Şekil 4. 13 Likit Borçların(% GSMH) Ülkeler Bazında Salınımları	44

KISALTMALAR

Banka Özkaynak Getirisi	: BANK_R
Banka Yoğunluğu	: BANK_C
Banka Tarafından Özel Sektöre Sağlanan Yerel Krediler	: CREDIT_P
Borsa Kapitalizasyonu	: STOCK
Doğrudan Yabancı Yatırımlar	: FDI
Enflasyon	: INF
Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü	: OECD
Finansal Sektör Tarafından Sağlanan Yerel Krediler	: CREDIT_F
Gayrisafi Yurt İçi Hasıla	: GSYİH
Gayrisafi Yurt İçi Hasıla	: GDP
Banka mevduatı	: BANK_D
Girişimcilik Endeksi	: GE
Hisse Senedi Fiyatlarındaki Oynaklık	: STOCK_VOL
Küresel Girişimcilik Monitörü	: GEM
Likit Borçlar	: LIQUID
Özel Sektöre Verilen Kredilerin Milli Gelire Oranı	: ÖSKH/GSYİH
Özel Sektöre Verilen Kredilerin Toplam Kredi Hacmine Oranıdır	: ÖSKH/YİKH

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1 GİRİŞ

İnsanoğlunun yerleşik hayata geçmesiyle birlikte ticari faaliyetler başlamış olup ve devamında sanayi devriminin yaşanmasıyla teknoloji ileri boyutlara taşınmıştır. Teknolojideki bu gelişim insan gücünün geride kalmasını ve çoğunlukla makina gücünün hayatımıza hakim olmasını beraberinde getirmiştir. Ticari faaliyetlerin canlanması ve buna bağlı olarak yeni iş olanaklarının ortaya çıkması, hizmet ve ekonominin dinamik bir şekilde gelişmesini sağlamış böylelikle rekabet ortamı oluşturmuştur. Bu rekabet ortamında finansal gelişmişliği araştırma ve bu gelişimi artıracak yöntemler ortaya koyma ihtiyacı doğmuştur. Çalışmamızda ülkelerin girişimcilik endeksleri ile finansal gelişmişlikleri arasındaki ilişki araştırılmıştır. Çalışmamızda ele alacağımız girişimcilik, inovasyon, yenilik, gelişme, ilerleme, kazanma kavramları aynı aileye mensup kavramlardır. Bu çalışmada, bahsetmiş olduğumuz aile içerisindeki girişimcilik ile maddi anlamda kazanma olarak tabir edebileceğimiz finansal gelişim kavramları arasındaki ilişki incelenmektedir.

Girişimcilik için yeni imkanlar keşfetmek, üretmek, fayda sağlama yeni teknik ve fırsatlar geliştirmek,, olası riskleri yönetebilmek, kıt kaynakları değerlendirmek gibi birçok tanım yapılabilir. Girişimcilik kavramının maddi ve maddi olmayan avantajları olduğu gibi dezavantajları da mevcuttur. Girişimcilik faaliyetinde bulunan bireyler veya kurumlar işe büyük bir risk ile adım atmış olmaktadır. Bir başka deyişle, girişim faaliyetinde bulunan kimseler marka yaratma, topluma faydalı olacak ürün ve hizmetler ortaya koyma, fark yaratma amacıyla yola çıksa da çok fazla efor ile daha az ve düzensiz gelir elde etme, birikimleri kaybetme, daha fazla iş stresi ve uzun çalışma saatleri gibi riskleri de

göze almış kimselerdir. Bu riski göze alarak süreci doğru değerlendirip finansal anlamda fark yaratan girişimciler bugün dünyada en fazla konuşulan girişimcilerdir. Örneğin: Steve Jobs'un, üniversite öğrenimini yarıda bırakarak arkadaşı ile birlikte evinin garajında başlamış olan girişimcilik hikayesi bugün dev bir Apple'a dönüşmüştür .

Mark Elliot Zuckerberg, okumuş olduğu Harvard üniversitesinin öğrencilerinin fotoğraflarının bulunduğu veritabanını hacklemesiyle başlayan hikayesi insanları internet üzerinden birbiri ile buluşturan ve bugün 43 milyon kullanıcısı bulunan Facebook'u kurmasıyla başarıya ulaşmıştır.

Jeff Bezos, enel müdürlük yapmış olduğu şirketten ayrılarak tüm hayatını riske atmış ve babasından ödünç aldığı araba ve bir miktar para ile kitap satmaya başladığı girimini şimdi dünyanın en büyük internet alışveriş sitesi olan Amazon.com'u kurarak tamamlamıştır.

Jack Ma, eğitim ve iş hayatında sayısız başarısızlıklar yaşamış fakat girişimcilik ruhunu asla kaybetmemiştir. Bu sayede çabalarının sonucunu internetle tanışması sonrasında almış ve Alibaba.com'un kurucusu olarak bugün en iyi girişimciler listesinde yer almaktadır .

Ingvar Kamprad, 5 yaşında komşularına kibrit satarak ticaret zekasını ortaya koymuş ve dünyanın en büyük mobilya firmalarından biri olan IKEA'yı kurmuştur. Firmasının ismini kendi adı soyadının ve büyümüş olduğu çiftlik ve kasabanın isimlerinin ilk harflerinden oluşturması da ayrı bir yaratıcılık örneğidir.

Dünyanın en başarılı girişimcileri arasında sayılabilecek daha birçok isim mevcuttur. Vermiş olduğumuz örneklerin tamamında alınan büyük riskler, risklere karşı meydan okuyup vazgeçmeme ve devamında büyük kazançlar mevcuttur.

Girişimciliğin getirmiş olduğu yaratıcılık, kişisel gelişim, fikirlerini uygulayarak kendi işinin patronu olabilme, bağımsızlık, finansal kontrol gibi manevi kazançlar yanında finansal anlamda da ciddi kazançlar elde edilmektedir. Sosyal, kültürel, psikolojik anlamda fayda sağlayan girişimcilik kavramının ekonomik anlamda da sağlamış olduğu faydaları araştırarak finansal gelişme ile arasındaki ilişkiyi ortaya koymak çalışmamızın temel amacıdır.

Girişimciliğin finansal gelişimi nasıl etkilediği ile ilgili literatürde çok fazla kaynak yer almamakla birlikte literatürümüz ampirik bulgular yönünden de zengin değildir. Global Girişimcilik Platformu'nun (GEM) çalışmalarında dünya genelinde ülkelerin yeni iş geliştirme süreci ve eğilimini ortaya koyarak girişimcilik tutumlarını

ölçebilecek, ampirik değerler yer almaktadır. Bu çalışmamızda da GEM'in (Global Entrepreneurship Monitor) girişimcilik verilerinden yararlanılmıştır .

Finansal sistemin geliştirilip ekonomik büyümenin hızlanmasında girişimcilik faaliyetleri, Ar-Ge harcamaları, inovasyon ve patent gibi kavramlar önemli faktörler arasında sayılmaktadır.

İşletmeler açısından var olma ve hayatta kalmanın ötesinde en iyi fikri geliştirerek, en yeni teknolojiyi kullanarak önce kendi finansal gelişimini istenen seviyeye getirip global anlamda fark yaratma düşüncesi oluşmuştur.

Çalışmamızda ülkelerin girişimcilik endeksleri ile finansal gelişmeleri arasındaki ilişkiyi saptamak amaçlanmıştır. Literatürde girişimcilik kavramı ile ekonomik gelişme ve büyüme ile ilgili çok fazla çalışma olmasına rağmen girişimcilik ile finansal gelişme ilişkisini ele alan çalışma sayısı sınırlıdır. Bu başlık altında girişimcilik endeksleri incelenerek finansal gelişmişlik göstergeleri ile karşılaştırılarak bir ilişki aranacaktır.

Sözü edilen amaçlar doğrultusunda çalışmamızın birinci bölümünü oluşturan giriş bölümünde çalışma hakkında kısaca bilgi verilmiş ve çalışmanın amacı belirtilmiştir. Çalışmamızın ikinci bölümünde girişimcilik ile finansal gelişme kavramlarını kapsayan kuramsal çerçeve ve literatür yer almaktadır, üçüncü bölümde çalışmamızın yöntem kısmı yer alırken dördüncü bölümünde çalışmada elde edilen bulgular ve sonuca yer verilmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE VE LİTERATÜR ÖZETİ

Çalışmamızın bu bölümünde literatürden yola çıkılarak girişimcilik ve finansal gelişme kavramlarının tanımı yapılmıştır. Girişimcilik türleri ele alınmış ve çalışmamıza dahil etmiş olduğumuz 15 OECD ülkesine ait girişimcilik endeksleri eklenmiştir. Diğer taraftan finansal gelişim kavramı açıklanarak ülkelerin finansal gelişmişlik göstergeleri olan değişkenlerimiz açıklanmıştır.

2.1.GİRİŞİMCİLİK KAVRAMI VE GİRİŞİMCİLİĞİN ÖNEMİ

Girişimci ve girişimcilik kavramları 18. Yy dan beri kullanılmakta ve yaklaşık son 20 yıldır üzerinde oldukça fazla durulmaktadır. Literatürü incelemek gerekirse bu kavramlar ortaya çıktığı günden bu güne birçok tanım yapılmış fakat ortak bir tanım yapılmamıştır.

Girişimcilik, Ouoha (2007) ya göre yeni organizasyonlara başlamak ya da varolan organizasyonları canlandırmaktır. Frank H. Knight (1921) ve Peter Drucker (1970) için girişimcilik risk almakla ilgilidir. Schumpeter (1965) girişimcileri teknik ve organizasyonel inovasyon yoluyla market fırsatlarından yararlanan bireyler olarak tanımlamıştır. Bolton ve Thomson girişimciyi ‘algılanmış fırsatlar etrafında tanınmış değerler inşa etmek için alışkanlık yaratan ve yenilikler yapan kişi’ olarak tanımlamışlardır. Hisrich’in (1990) tanımına göre girişimci karakteri inisiyatif ve yaratıcı düşünce sergileyen, kaynakları ve durumları pratik hesaba dönüştürmek için sosyal ve ekonomik mekanizmalar organize edebilen ve risk ve başarısızlığı kabul eden kişidir. Thomas and Mueller (2000) girişimcilik çalışmalarının çeşitli ülkelerdeki ve bölgelerdeki girişimsel aktivitelere teşvik edici durumları ve özellikleri araştırmak için uluslararası pazarlara yayılması gerektiğini savunurlar. Girişimcilerin kendi ulusal kültürlerindeki baskın değerleri yansıtmaları ve ulusal kültürün girişimcilik üzerinde belli bir etkisi olduğu söylenebilir. (Eroğlu & Pıçak,

2011:146 - Thomas & Mueller, 2000). Girişimciliğin özet olarak tanımını yapmak kolay değildir. Bununla birlikte Wennekers, Thurik and Buis (1997) şöyle bir tanım geliştirmişlerdir: girişimcilik bireylerin hem kendi hem kurum içerisindeki istek ve yetenekleridir:

- 1 - Yeni ekonomik fırsatlar (yeni ürünler, yeni üretim yöntemleri, yeni organizasyon şemaları ve yeni ürün-pazar kombinasyonları) fark etmek ve yaratmak.
- 2- Belirsizlik ve bunun gibi diğer engellere karşı kaynakların ve kurumların yeri, şekli ve kullanımı konusunda kararlar alarak fikirlerinin pazara sürmek.
- 3-Pazardan pay elde etmek için diğerleriyle rekabet etmek.

Bu 3 tanımda da girişimcilik, sadece işletme sahipleriyle değil aynı zamanda yaratıcı fikirlere sahip olan ve genellikle “girişimcilik” olarak bilinen organizasyonlardaki diğer fenomen bireylerle de ilgilidir (EIM Business & Policy Research, 2002: 9).

Konu hakkında literatürde birçok tanım ve kapsam mevcuttur ve akademisyenler tarafından ele alınan girişimcilik kavramında girişimcilerin davranış biçimleri konusunda fikir birliği oluşmuştur. Bu ortak davranış biçimleri arasında inisiyatif alma, kaynakları ve koşulları kullanılabilir değerlere dönüştüren sosyal ve ekonomik alanlarda düzenleme yapma, risk ve başarısızlığı kabul etme yer almaktadır (AĞCA, 2005: Histriect ve Peters, 2002: 10). Bahsedilen bu ortak davranış biçimleri iyi bir girişimcinin aslında iyi bir de lider olabileceği sonucuna varılmasını destekliyor denilebilir. Nitekim Jenefer James, dinamik çevre koşullarına sahip bilgi toplumlarında görev yapan liderlerin etkili ve başarılı olabilmeleri için yeni becerilere sahip olmaları gerektiğini söylemiş ve bu becerileri şu şekilde sıralamıştır (Gül & Şahin, 2011)

Dünyaya yeni bir gözle bakma: önceki bilgi birikimlerinin, kültürlerinin günümüz yenilikleri görmelerini engellemeleri için kendilerine ve çevrelerine sorgulayıcı olarak yaklaşmaları gerekmektedir.

Geleceği tanıma: geleceği tanıma amacıyla yeni ürünlerin gelişiminin ardındaki itici etkeni izlemek zorundadırlar.

Mit ve sembollerin gücünü kullanma: çevreyi, kültür ve iletişimi etkili bir biçimde harmanlayarak yeni fikirler oluşturmalarıdır.

Yanıt verme süresini hızlandırma: değişen çevre şartlarında beklenti ve ihtiyaçları karşılamada atik olmalarıdır.

Aklın yeni biçimlerinde ustalaşma ve çeşitlilikten yararlanma: kıt kaynakları etkili bir biçimde kullanarak türlü yöntem ve süreci en faydalı şekilde değerlendirirler. Kültürel, sosyal, dinsel ve zihinsel çeşitliliklerin toplum için zenginlik olduğunun farkındadırlar.

Birçok politikacı ve akademisyen girişimciliğin toplumun refahı ve gelişimi için kritik olduğu konusunda hemfikirdir. Girişimciler iş yaratır ve ekonomideki yapısal değişikliği hızlandırarak yenilikçiliği teşvik eder ve şekillendirirler. Yeni rekabetler oluşturarak üretkenliğe dolaylı olarak katkı sağlamaktadırlar. Dolayısıyla girişimcilik ulusal rekabet edilebilirlik ve ekonomik büyüme için bir katalizördür. GEM üç temel hedefe odaklanmaktadır:

- Ekonomiler arasındaki beklentileri ve girişimci tutum, aktivitelerdeki farklılıkları ölçmek.
- Ulusal girişimcilik faaliyetinin seviyesini ve doğasını belirleyen faktörleri ortaya çıkarmak.
- Ekonomideki girişimciliği artırmaya yönelik politika çıkarımlarını belirlemek.
- Girişimciliği iyileştirmeye yönelik yapılan tüm girişimler ekonominin gelişme düzeyini de göz önünde bulundurmalıdır.

Girişimcilik zihniyeti sadece girişimciler için geçerli değildir, dinamik çabalarla destek olan ve işbirliği yapmak isteyen paydaşları da içermelidir. (GEM, 2010:12-13)

Girişimcilik kavramının küreselleşerek gittikçe önem arz eden bir konu haline gelmesi ve sosyal, kültürel, teknolojik ve finansal alanda oldukça aktif rol alması ülkelerin bu kavramın ve etkilediği daha sayamadığımız birçok alanın gelişimine yönelmiştir. Yenilikçi düşüncenin yaratıcılık ve risk ile harmanlanarak rekabet ortamını daha da canlandırması finansal alanda da popülerliğini sürdürmesine sebep olmuştur. Bu bağlamda zamanla çeşitli girişimcilik türleri ortaya çıkmıştır.

2.2.GİRİŞİMCİLİK TÜRLERİ

Girişimcilik kavramı birçok akademisyen tarafından ele alınmış ve etraflı olarak incelenmiştir. Bu araştırma ve inceleme sonucunda birçok yazar girişimciliğin farklı boyutlarına ve türlerine değinmişlerdir. Çalışmamızda girişimciliğin sınırlı olarak çeşitlerine değinilmiştir.

2.2.1. Yenilikçi Girişimcilik

Girişimcilik genellikle risk alma ve kendi işinin sahibi olma ile ölçülür. Yenilikçi girişimciliği tanımlamak inovasyonun ölçülmesinin zor olmasıyla daha da güç olmaktadır. Yvonne Prince'in bir bölümünde bahsettiği gibi yenilik teknolojik yenilikten çok daha kapsamlı bir kavramdır. Girişimciler yeni ürünler haricinde yeni hizmetler geliştirebilir ya da tüketicilere deneyim sunacak yeni iş konseptleri üretebilirler. Yenilik yeni organizasyonel modeller ya da farklı iş metotları geliştirmeyi de kapsamaktadır (EIM Business & Policy Research, 2002:29).

Demir'e göre yenilikçi girişimcilik etkin pazar fırsatlarını analiz ederek bu fırsatları geliştirip pazara yeni bir ürün ve hizmet sunarak piyasanın bu yenilikleri ticari anlamda benimsemesini sağlamaktadır. Yenilikçi girişimcinin pazarda bir kar marjı elde edebilmesi ancak pazara yeni bir ürün ile girmesiyle sağlanmaktadır. Bu şekilde pazarda önemli bir yer edinen girişimci rakipleri taklit ürünlerle pazara girinceye kadar firmasının Pazar payı ve karlılığını artırmış olacaktır (Demir, 2017:193).

Yenilikçi girişimciler pazara yeni ürün, hizmet ve teknik getirerek tüm ekonomiye yararlı dışsallıklar sağladığından ekonomistler ve politika yapıcılar için diğer girişimcilere istinaden daha fazla ilgi kaynağı olmuşlardır. (Baumol, Litan, Schramm, & Strom, 2010:4)

Yenilikçi girişimcilik pazara yeni iş, olanak, ortam, metot, ürün sunmak ve fırsatları en verimli şekilde değerlendirmek olarak tanımlanabilir.

2.2.2. Sosyal Girişimcilik

İşletmelerin, kurum ve kuruluşları kar amacı güden ve kar amacı gütmeyen olarak iki başlık altında toplamak yanlış olmayacaktır. Çünkü bu kurum ve kuruluşlar ticari anlamda veya sosyal anlamda bir sonuç elde etmek istemektedirler. Sosyal girişimcilik maddi anlamda bir sonuca ulaşmayı hedeflemeden topluma sosyal anlamda fayda sağlayabilme adına yapılan girişimlerdir.

Sosyal girişimciliği kar amacı olmayan kuruluşlar ya da devlet sektörleri içinde yenilikçi sosyal değer yaratma aktiviteleri olarak tanımlayabiliriz (Austin, Stevenson, & Wei-Skillern , 2006:2). Sosyal girişimciler ise belirli bir program ya da hizmet geliştirmekten ziyade toplumdaki temel sorunlar ve ikilemler için çözüm bulmaya yönelirler. (Sharir & Lerner, 2005:7). Sosyal girişimcilik literatürde geniş bir yer

kaplamaktadır. Genel hatlarıyla bireysel ya da kurumsal anlamda maddi çıkarlar değil sosyal ve vicdanı karlılık hedefleniyor diyebiliriz. Bu noktada bireysel fedakarlıklar yapabilecek ve kendinden ziyade başkalarına sosyal fayda sağlayabilecek kişiler ancak sosyal girişimci olabilirler.

2.2.3. İç Girişimcilik

Bahse konu olan girişimcilik türlerinden bir diğeri de iç girişimciliğdir. Burada ‘iç’ kavramı kurum ya da kuruluş içi olarak algılanmalıdır.

Ağca’ya (2007) göre iç girişimcilik aktif olan organizasyonlardaki girişimcilik faaliyetleridir ve organizasyonel ve ekonomik alanlardaki gelişimler için dinamik bir unsur olarak kabul edilir. İç girişimcilik belirli sektörlerde değil her alanda uygulanabilmektedir. Bununla birlikte işletme hizmetlerinden en uygun olanı yakalayabilmeyi ve daha fazla verimliliği saylayarak ekonomiyi de etkiler ve uluslararası rekabette seviyenin yükselmesine yardımcı olan önemli bir etkidir.

Yapılan geniş araştırmalar sonucunda iç girişimcilik boyutları :

Yenilik yapma (inovasyon)

Risk alma

Proaktiflik

Özerklik (otonomi),

Yeni is girişimleri başlatma,

Kendini yenileme veya stratejik yenilenme

Rekabetçi girişkenlik

2.3. ÜLKELERİN GİRİŞİMCİLİK PERFORMANSLARININ ÖLÇÜLMESİ

Küreselleşmenin hızlı bir şekilde gerçekleşmesiyle birlikte pazarların daha kolay ulaşılabilir hale gelmesi ülkelerin girişimcilik kavramlarına yaklaşımlarını da değiştirmiştir. Girişimcilik fırsatları en verimli şekilde değerlendirerek gerek ekonomik gerek politik gerekse sosyal anlamda fayda sağlamaya yönelik işler bütünü olarak görülebilir. Günden güne değer kazanan girişimcilik kavramının ölçülmesinde çeşitli kriterler yer almaktadır. Küresel Girişimcilik Endeksi (GEM) topluluğu 1999’dan beri ülkeleri belli kriterlerle gruplandırarak girişimcilik faaliyetlerini yayınlamaktadırlar. Türkiye ise araştırmaya 2006 yılında dâhil olmuştur. GEM araştırmalarına göre bir bireyin girişimcilik eğiliminde yaş, cinsiyet, eğitim, gelir ve algılarının önemli sosyo-ekonomik faktörlerdir.

Tablo 2.1’de çalışmamıza dahil etmiş olduğumuz 15 OECD ülkesine ait 2006-2016 yıllarına ait GEM raporundan derlenmiş olan erken dönem girişimcilik faaliyetlerinin yüzdelik değeri yer almaktadır.

Tablo 2.1 Erken Dönem Girişimcilik Aktiviteleri (GEM)

ÜLKELER	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Belçika	2,7	3,2	2,9	3,5	3,7	5,7	5	4,9	5,4	6,2	4,24
Şili	9,2	13	14	15	17	24	23	24	27	26	24
Danimarka	5,3	5,4	4,4	3,6	3,8	4,6	5	4,52	5,5	4,6	4,6
Finlandiya	5	6,9	7,3	5,2	5,7	6,3	6	5,3	5,6	6,6	6,7
Fransa	4,4	3,2	5,6	4,3	5,8	5,7	5	4,6	5,3	4,9	5,3
İngiltere	5,8	5,5	5,9	5,7	6,4	7,3	9	7,1	10,7	6,9	8,8
Yunanistan	7,9	5,7	9,9	8,8	5,5	8	7	5,5	7,9	6,7	5,7
Macaristan	6	6,9	6,6	9,1	7,1	6,3	9	9,7	9,3	7,9	7,9
İrlanda	7,4	8,2	7,6	7,7	6,8	7,2	6	9,2	6,5	9,3	10,9
İtalya	3,5	5	4,6	3,7	2,3	3,82	4	3,4	4,4	4,9	4,4
Japonya	2,9	4,3	5,4	3,3	3,3	5,2	4,1	3,7	3,8	4,0	4,12
Norveç	9,1	6,5	8,7	8,5	7,7	6,9	7	6,3	5,7	5,7	7,23
Slovenya	4,6	4,8	6,4	5,4	4,7	3,7	5	6,5	6,3	5,9	8
Türkiye	6,1	5,6	6	5,9	8,6	11,9	12	7,35	7,6	7,9	16,1
ABD	10	9,6	10,8	8	7,6	12,3	13	12,7	13,8	11,9	12,6

Tablo 2.1 de görüldüğü gibi çalışmamıza dahil etmiş olduğumuz ülkeler arasında erken dönem girişimcilik aktivitelerinden en yüksek ortalamaya sahip ülkeler Şili ve ABD iken erken dönem girişimcilik aktivitelerinin ortalaması en düşük ülkeler Japonya ,Belçika, Danimarka ve İtalya'dır .

Türkiye ise 10 yıllık süreçte oldukça olumlu performans sergilemiş olup 2006 da % 6,1 olan erken dönem girişimcilik aktiviteleri oranını 2016 yılında % 16.1 e yükseltmiştir.

2.4. FİNANSAL GELİŞME KAVRAMI VE ÖNEMİ

Finans kavramı alışverişin, ticaretin olduğu her alanda en önemli kavramlardan biri olmuştur. Gerek bireylerin gerek ülkelerin finansal durumları bahse konu kişi ya da ülkelerin maddi anlamda gelişmişlik düzeyleri hakkında bilgi vermektedir. Finansal sistemin ekonomik gelişme ve büyüme açısından önemi ve etkileri literatürde çokça yer alan, tartışılan konulardan biridir.

Epstein'in (2005) çalışmasına göre finansallaşma ve finansal gelişim hakkında çoğu yazar ve kitap birçok tanım yapmıştır. Aslında bu terimi açıklayacak genel bir tanım yapılamamıştır. Kripper (2004), bu terimin tarihsel olarak açıklamalarını oldukça açıklayıcı bir şekilde ele almıştır. Kripper' in özetlediğine göre: bazı yazarlar 'finansallaşma' terimini kurumsal yönetim biçimi olarak hissedar değerinin üstünlüğü olarak tanımlarken bazılarına göre sermaye piyasası finansal sisteminin banka bazlı finansal sistem üzerindeki hâkimiyetinin artması olarak görülmektedir. Hilferdins'e göre finansallaşma kavramı belirli bir sınıf grubunun ekonomik ve politikal anlamda gücünün artmasına tekabül etmektedir. Kripper'in finansallaşma tanımı ise ticaret ve meta üretiminden ziyade finansal kanallardan kar yaratmanın daha fazla sağlandığı bir birikim kalıbıdır. Bize göre ise finansallaşma, iç ve dış ekonominin işletilmesinde finansal motivasyonun, finansal piyasaların, finansal aktörlerin ve finansal kurumların rolünün artması anlamına gelmektedir.

Cihak, Demirgüç Kunt, Feyen, Levine (2012) finansal gelişimi 5 temel finansal fonksiyonun kalitesindeki iyileşmeler olarak tanımlamışlardır. Bu 5 temel finansal fonksiyonlar şu şekildedir:

- a) Mümkün olan yatırımlar hakkında bilgi üretmek ve işlemek ve bu değerlendirmelere dayanarak sermaye tahsis etmek
- b) Sermaye tahsis ettikten sonra firmaları ve bireyleri gözlemlemek ve kurumsal yönetim sağlamak
- c) Risk alım satımını, çeşitlendirmesini ve yönetimini sağlamak
- d) Birikimleri birleştirmek ve harekete geçirmek
- e) Mal, hizmet ve finansal araçların değişimini kolaylaştırmak

King, Robert ve Levine'e (1993) göre finansal gelişme hem fiziksel sermaye birikimi oranı ve ekonomik verimlilikteki iyileşmelerin bir ölçüsü ile pozitif ilişkilidir. Öngörülen finansal gelişimin önümüzdeki 10 ile 30 yıl boyunca uzun vadeli büyümenin iyi bir göstergesi olduğu kanısına varmışlardır. Ayrıca daha yüksek seviyelerdeki finansal gelişme gelecekteki sermaye birikim oranı ile

ekonomilerin sermaye kullandığı verimlilikteki gelecekteki gelişmeler ile güçlü bir şekilde ilişkilidir.

Köse'ye göre(2017) finansal gelişme insanlara sunulan finansal hizmetlerin miktarında, etkinliğinde, verimliliğinde ve kalitesindeki artış oranını gösteren bir terim olarak tanımlanmaktadır.

Huang'ın (2005) gelişmiş ve gelişmekte olan 64 ülkede finansal gelişmenin temel faktörlerini incelemiş olduğu çalışmasında ülkelerin coğrafi yapıları, kurumsal yapılarındaki nitelik ve makroekonomik politikaların yanında gelir ve kültürel özelliklerin de finansal gelişmenin temel faktörlerini belirlemiş oldukları ortaya konmaktadır

Üzerinde durulduğu üzere finans kavramı için işletme veya bireylerin giderleri için fon sağlamak ve sağlanan bu fonların en kazançlı olacak şekilde yatırım yapmaları ve bu yatırımı zaman içinde kazanca dönüştürmek olarak genel bir tanım yapılabilir. Fonların kaynakları kamu sektöründe ve özel işletmelerde farklıdır. Kamu kurum ve kuruluşları kaynakları sağlamada emisyon, dış borçlanma ve menkul kıymet ihracından yararlanırken işletmeler banka kredilerinden yararlanmaktadırlar. Finans kavramında üzerinde durulması gereken önemli nokta sadece fon sağlamak değil, fonların etkin bir şekilde kullanılmasıdır.

Finansal sistem, ekonominin mikro ve makro belirleyicilerinden sayılmaktadır ve paranın fonksiyonlarını içeren finansal araçlar üretmektedir. Bu sebeptendir ki, 1980'den sonra ülkeler ihracatı arttırmaya yönelerek üretim miktarını artırmış ve yatırım fonlarını ülkelere çekerek tasarruf yapmayı amaçlamışlardır. Böylelikle hedeflenen büyümeye doğru ilerleyecek ve bu hedefle doğru orantılı olarak finansal piyasadaki gelişime de katkı sağlayacaklardır. Sabit döviz kurlarının bırakılıp bilgi teknolojilerindeki yeniliklerin takibi de bu gelişimi hızlandırmıştır (Alper & Oransoy, 2015:74) .

King ve Levine'in (1993) çalışmalarında konu hakkında vurguladıkları diğer nokta daha iyi finansal hizmetler yenilikçi aktivitelerin verimliliğini artırmakta ve faaliyet alanını genişletmektedir. Finansal baskı durumunda ise finansal sistemin sağladığı hizmetler, girişimciler ve üreticiler için kısıtlanarak yenilikçi faaliyetlere engel olunur.

2.4.1.Finansal Araçlar

Varlık için değış tokuşta bir değere sahip olan mülkiyet olarak genel bir tanım yapılabilir. Ve bu varlıklar maddi ve maddi olmayan olarak 2 gruba ayrılabilir. Bir maddi varlığın değeri belirli fiziksel özelliklere sahiptir. Makinalar, binalar, arsalar örnek verilebilir. Maddi olmayan varlıklar aksine fiziksel dayanağı olmayan gelecekteki bazı faydalara ilişkin yasal iddialardır. Finansal varlıklar maddi olmayan duran varlıklardır. Finansal araçlar ise fonların tasarruf sahiplerinden fon ihtiyacı duyanlara akışı sağlayıp riske ortak olmak için kullanılır. Gelecekteki nakit ödemelerini sağlayan işletmeye finansal aracı veren denilir: finansal aracın sahibi ise yatırımcılardır (Fabozzi, 2008:4-6). Finansal sistemin işleyişini 2 şekilde sağlanıyor denilebilir. Bunlardan biri banka temelli finansal sistem ve diğeri piyasa temelli finansal sistemdir.

Krediler, mevduat, mevduat sigortası gibi araçların büyük pay sahibi olduğu sistem banka temelli finansal sistem olarak tanımlanırken yatırım ortakları ile borsaların payının büyük olduğu sistem piyasa temelli görüş olarak ifade edilebilir (Öztürk, Barışık, & Kılıç Darıcı, 2010:96). Finansal piyasalardaki genel ayırım literatür baz alınarak para piyasası araçları ve sermaye piyasası araçları olmak üzere ikiye ayrılabilir (Işık, 2013:19). Her iki finansal aracın olma amacı da fon ihtiyacı olan kurum ya da kişilere fon sağlamaktır. Sağlanan fonun uzun ya da kısa vadeli olması durumuna göre bu ayırım yapılmıştır denilebilir.

2.4.1.1.Para piyasası araçları

Para piyasası araçları bir yıl veya bir yıldan daha az vadeli finansal araçlardır (Fabozzi, 2008:143) .

Finansal sistemin 1920 den sonra hızla gelişmesine bağlı olarak finansal araçların kapsamı da genişlemiştir. Bu araçlar şunlardır (Işık, 2013:19) :

Hazine bonoları,

Mevduat sertifikaları,

Banka mevduatı

Finansman bonoları

Repo,

Varlığa dayalı menkul kıymetler

Banka kabulleri

Çek ve senetler,

Kredi kartları

2.4.1.2.Sermaye piyasası araçları

Kelime anlamıyla ‘sermaye’ orta veya uzun vadeli fon olarak tanımlandığından sermaye piyasası araçları para piyasası araçlarından farklı olarak daha uzun vadede kullanılabilecek fonlardır.

menkul kıymetler gibi değerli evrakların sermaye piyasası içinde elden ele ulaşımını sağlamaktadır ve bu araçlar şunlardır (Işık: 2013:20) :

Hisse senetleri,

Tahviller,

Gelir ortaklığı senetleri,

Yatırım fonu katılma belgeleri

Konut ve gayrimenkul sertifikaları,

Depo edilen menkul kıymet,

Tüketici kredileri ve banka ticari kredileri,

Vadeli işlem sözleşmeleri,

Varantlar

2.4.2 Finansal Serbestleşme

1980 ile 1990 yılları arasında gelişmiş ve gelişmekte olan birçok ülke finansal sistemlerini geliştirebilmek adına bu alanda birçok reform yapmışlardır. Ülkeler bu reformlardan olumlu ve olumsuz olarak etkilenmişlerdir.

Finansal serbestleşme olarak adlandırabileceğimiz bu reformlar: faiz oranlarının serbest bırakarak kredi tavanlarının kaldırılmasını sağlamak, bankaların Merkez bankasında tutmak zorunda oldukları mevduat munzam karşılık oranlarının indirilmesi ya da tamamen kaldırılması, bankacılık sektörünün yabancı ve yerleşiklere açık hale gelmesi, sermaye hareketlerinin serbestleştirilmesi olarak ele alınabilir (Güloğlu & Altunaoğlu, 2002:108). Finansal serbestleşmeyi ortaya çıkaran durum bir bakıma, gelişmekte olan ülkelerde devletlerin finansal piyasaya müdahale ederek faizlerin düşük seviyelerde olmasına sebep olması denilebilir. Devlet müdahalesi altındaki finansal sistemlerde, yeterli tasarruf sağlanamadığından kredi talebi fazlalığı oluşmakta ve bu dengesizlik yolsuzluğun önünü açmaktadır. Bu yolsuzluğun ve verimsiz kullanımın önüne geçebilmek ve finansal sistemdeki gelişimi hızlandırmak için devlet piyasalara müdahale etmemeli, mevduat ve kredi faiz oranları piyasa koşullarına uygun olarak oluşmalıdır (Emek, 2000:64-65)

McKinnon ve Shaw kaynak dağılımının etkinliğini bozduğu ve tasarrufların yatırımlara dönüşmesini engellediğini düşündükleri bu politikayı ilk eleştiren isimlerden olmuşlardır. McKinnon ve Shaw'a göre yatırımların finanse edilip tasarrufa dönüştürecek bir sistemin olmaması ciddi bir sorundur. Bu nedendir ki uygulanacak olan politika verimsiz yatırımlara yönelik değil tasarrufların artmasına yönelik olmalıdır. Böyle bir sistemin hayata geçirilebilmesi için ekonomik işleyişin bağımsız olması her türlü kısıtlama ve sınırlandırılmalardan arınmış olması, yani finansal serbestleşmenin sağlanması gerekmektedir (Ağır, 2009:1).

Finansal serbestleşme hipotezini anlamamıza yardımcı olacak 2 yaklaşım mevcuttur Klasik, Neoklasik ve Keynesyen teorileri.

2.4.2.1.Klasik ve neoklasik faiz teorisi :

Klasik ve neoklasik faiz teorisi kelime anlamıyla faiz için başkasının parasını belli bir süre kullanmak, işletmek ve karı para alınan kişiye ödenmesidir. Faiz konusu literatürde parasal ve parasal olmayan teoriler olmak üzere 2 ana hatla ele alınmaktadır. Bunlardan biri olan Klasik ve neoklasik yaklaşımı Sanior tamamen tasarruf ile ilişkilendirilmiştir. Klasik teoride faiz tüketim yapmaktan vazgeçip tasarrufa yönelmektir. Buradan hareketle tasarruf ile faiz oranı arasında fonksiyonel bir ilişki mevcuttur (Parasız, 2006; Toprak, 2018:36).

Nassau WilliamSenior'a (1836) göre tasarruf edenler yani tüketim yapacak iken vazgeçenler sermaye arzını oluştururken, tasarruf ise üretim yapma niyetindeki yatırımcılara ayrılmıştı (Ünay, 1982; Toprak, 2018:36).

Klasik ve neoklasik faiz teorilerine göre faiz oranları parasal olmayan reel faktörler tarafından belirlenmektedir.

2.4.2.2.Keynesyen faiz teorisi

Keynesyen faiz teorisinin temelinde ise faiz yer almaktadır ve para piyasasında faiz oranı para arzı ve para talebi ile oluşturulmalıdır. Keynes'e göre geleneksel teori olarak da adlandırılabilen Klasik-neoklasik teori yaşamış olduğumuz gerçek dünyayı tanımlamakta yetersizdir. Çünkü tasarruf hareketleri kesinlikle yatırım hareketlerini doğuracağı düşüncesi Keynes'in büyük eleştirilerine sebep olmuş bir çıkarımdır. Tasarrufun her zaman yatırımı beraberinde getirmediği gösterilebildiği zaman gözle görülür efektif talep yetersizliği ve eksik istihdam

ortamının açığa çıkması ile Klasik-neoklasik teorilerinin geçersizliği kanıtlanabilir (Aydın, 2015:208)

2.4.3. Finansal Gelişimin Belirleyicileri

Finansal sistem var olan üretim sistemlerinden verimi en yüksek olanlara yönelmek ile birlikte yeni üretim tekniklerinin hayata geçirilmesini amaçlayan yatırım projelerine de kaynak sağlamaktadır. Ayrıca finansal sistem bu projelerin uygulanması sürecinde karşılaşılabilecek krizleri fırsata çevirme ve yatırımların en faydalı şekilde yapılmasını konusunda bir avantaja sahiptir (Duvan, 2011:20). Bu bağlamda finansal sistemdeki doğru ve verimli uygulamalar finansal gelişmeyi beraberinde getirecektir demek doğru bir çıkarım olabilir. Tam olarak finansal sektör gelişim göstergeleri seti, kredi arabuluculuğu, likidite yönetimi ve risk yönetimi özelliklerini kapsamalıdır (Lynch, 1996:6). Literatürde finansal gelişmişliğin ölçülmesi konusunda kullanılan değişkenler her çalışma için farklılık göstermektedir. Kullanılan değişkenlerin her biri finansal sistemin farklı işlevlerini ortaya koymakta farklı alana hizmet etmektedir. Bu sebeptendir ki akademik camianın aynı değişkenlere bağlı kalması söz konusu olmamaktadır.

Alper ve Oransoy (2015) , cari açık ve finansal gelişmişlik ilişkisini araştırmış oldukları çalışmalarında Gregorio ve Guidotti' den esinlenerek, bütün parasal büyüklüğü kapsamaması ve fonların gerçek değerlerini yansıttığını düşünmeleri dolayısıyla finansal gelişmişliğin göstergesi olarak finansal sektör tarafından sağlanan yurtiçi kredileri kullanmışlardır.

Öztürk, Barışık ve Darıcı (2010) gelişmekte olan piyasalarda finansal derinleşme ve büyüme ilişkisini ele almış oldukları çalışmalarında finansal gelişme göstergesi olarak kredi büyüklüklerini değerlendirmişlerdir. Kullanılan bu kredi büyüklüklerinden 2 tanesini çalışmalarına dâhil etmişlerdir. Bu değişkenler: yurtiçi toplam kredi hacminin milli gelire oranı (YİKH/GSYİH), özel sektöre verilen kredilerin milli gelire oranı (ÖSKH/GSYİH) ve özel sektöre verilen kredilerin toplam kredi hacmine oranıdır (ÖSKH/YİKH).

Tuncer ve Hassan, Casual relationship between financial and economic development in gulf countries konulu çalışmalarında finansal değişken olarak M1, M2 ve toplam banka kredilerini kullanmışlardır.

Güneş (2013) , Finansal Gelişmişlik Ve Büyüme Arasındaki Nedensellik Testi: Türkiye Örneği başlıklı çalışmada finansal gelişmenin göstergesi olarak

para arzının (M2Y) milli gelire oranı (GNP) ve finansal piyasalarda çalışanların toplam işgücü içerisindeki payını değişken olarak ele almıştır.

Çeştepe, Yıldırım, Türkiye’de finansal gelişme ve ekonomik büyüme ilişkisi konulu çalışmalarında finansal gelişim göstergesi olarak M1/GSYİH, M2/GSYİH, bankacılık sektörü tarafından verilen toplam krediler/GSYİH ve bankacılık sektöründeki özel sektör bankaları tarafından verilen krediler/GSYİH değişkenleri kullanılmıştır .

Altunç (2008), Türkiye’de Finansal Gelişme ve İktisadi Büyüme Arasındaki Nedenselliğin Ampirik Bir Analizi adlı makalesinde finansal gelişim göstergelerinden M2/GDP rasyosu (M2), bankacılık sektörü tarafından özel sektöre verilen kredilerin GDP’ye oranı (CREDIT), toplam finansal varlıkların GDP’ye oranı (FIN) ve menkul kıymetlerin GDP’ye oranı (MEN)’ni ele almıştır.

Levine (2005), finansal gelişme ile büyümeyi incelemiş olduğu çalışmada, asıl problemin finansal gelişmişliği ölçmede kullanılacak olan kıstasların belirlenmesi olduğuna değinmiştir. Finansal gelişmişlik düzeyini daha iyi ölçebilecek kıstas hangisidir? Bu ölçümü yaparken ilgili ülkenin özgün koşullarını dikkate alan ve yansıtan factör en doğru kıstas olacaktır.

Çalışmamızda finansal gelişim göstergeleri olarak finansal sektörün sağladığı yurt içi kredi, finansal olmayan varlıklara net yatırım, doğrudan yabancı yatırımlar - net akışlar, enflasyon-tüketici fiyatları, bankalar tarafından özel sektöre sağlanan yurtiçi kredi, borsa kapitalizasyonu gayri safi yurtiçi hasıllarına banka mevduatları, banka yoğunluğu, Hisse senedi fiyatlarındaki oynaklık, vergi öncesi banka özkaynak getirisi, gayri safi yurtiçi hasıla, GSYİH’ya likit yükümlülükleri verileri kullanılmıştır.

2.5. LİTERATÜR ÖZETİ

2.5.1 Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar

Literatürde finansala gelişim ile girişimcilik ilişkisini inceleyen çok fazla çalışma bulunmamaktadır. Genel anlamıyla çalışmalar finansal gelişmişlik ve ekonomik büyüme ilişkilerini araştırmaktadırlar .

Atamtürk (2004) Türkiye’de finansal gelişme ve ekonomik büyümenin nedensellik yönü üzerine bir inceleme konulu çalışmada 1975-2003 dönemini ele alarak finansal sistemin gelişimi ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi Granger nedensellik testini kullanarak ortaya koymayı amaçlamıştır. Çalışma sonucuna göre

finansal sektördeki gelişim ekonomik büyümeyi etkilemektedir. Bu iki değişken arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yüce Akıncı, Akıncı ve Yılmaz (2014) OECD üyesi ülkelerde finansal kalkınma sürecinin ar-ge harcamaları üzerindeki etkisini panel veri analizi kullanarak incelemişlerdir. Çalışma sonucu Schumpeteryan'ın finansal kalkınmanın teknoloji üzerinde pozitif bir etkiye sahip olduğu görüşünü desteklemekte ve finansal kalkınma sürecinin Ar-Ge harcamalarını, Ar-ge endüstrisindeki istihdamı hızlandırdığını göstermektedir.

Aslan ve Korap (2006) çalışmalarında Bagehot, Schumpeter, McKinnon ve Shaw'ın da ele almış olduğu finansal gelişme ve ekonomik büyüme ilişkisini Türkiye ile sınırlı tutarak araştırmışlardır. Johansen eşbütünleşim ve Granger nedensellik ekonometrik tekniklerini kullanarak 1987-2004 dönemini kapsayan bir çalışma ortaya koymuşlardır. Çalışma sonucuna göre ise finansal gelişmişlik göstergelerine göre ,finansal gelişme ve ekonomik büyüme arasındaki nedenselliğin yönü değişiklik göstermektedir.

Afşar'ın (2007) finansal gelişme ile ekonomik büyüme ilişkisini araştırdığı çalışması iki bölümden oluşmaktadır . İlk bölümde finansal sistemin ekonomideki etkisi yer alırken ikinci bölümde finansal gelişme ile ekonomik büyüme ilişkisi yer almaktadır. Çalışma sonucunda finansal gelişme ile ekonomik büyüme arasında bir ilişki var olduğu fakat nedensellik yönünde değişiklik olduğu tespit edilmiştir.

Akkay (2010) yapmış oldukları çalışmada 1989-2010 dönemine ait Türkiye'de finansal gelişme ve ekonomik büyüme ilişkisini ele almışlardır. Granger nedensellik testini kullandıkları çalışmanın sonucunda ise ekonomik büyümeden finansal gelişmeye doğru 'talep takipli' ilişki tespit edilmiştir. Tespit edilen bu ilişkinin yönü finansal sistemin özellikleri ve bulunduğu şartlara bağlı olarak değişiklik göstermektedir.

Duvan (2011) çalışmasında Türkiye'de finansal gelişme ve ekonomik büyüme ilişkisini sermaye birikimi ve verimlilik kanalları açısından araştırmıştır. Yöntem olarak eş bütünleşme testi ve Granger nedensellik testini kullanarak 1960-2009 yılları arasındaki veriler çerçevesinde araştırmasını gerçekleştirmiştir. Çalışma sonucunda elde edilen bulgulara göre Türkiye'de finansal gelişme sermaye birikimi ve verimliliği etkileyerek ekonomik anlamda gelişmeyi de sağlamaktadır.

Özcan ve Ari (2011) Türkiye ekonomisinde finansal gelişme ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi VAR modeli kullanarak araştırmışlardır. 1998-2009 yılları arasındaki dönemi dahil ettikleri çalışmalarında ekonomik büyümeden finansal gelişmeye doğru tek yönlü bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Ulaşmış oldukları bu sonuç Robinson'un ileri sürdüğü 'talep takipli hipotez' görüşünü destekler niteliktedir.

Işık (2013) çalışmasında finansal gelişim ve türev piyasa gelişiminin Türkiye'de ekonomik büyüme üzerindeki etkisini araştırmayı amaçlamıştır. Çalışma sonucunda ise finansal gelişimin sermaye birikimi ve ekonomik büyümeye katkı sağladığı ortaya konulmuştur.

Güneş (2013) finansal gelişmişlik ve büyüme arasındaki nedensellik testi konulu çalışmasında, 1988-20009 yılları arasında Türkiye'de finansal gelişmenin iktisadi büyümeye sebep olduğuna dair bir sonuca ulaşamamışken istatistiksel olarak bulunan tek anlamlı sonuç ekonomik büyümenin finansal istihdamı artırmış olmasıdır.

Alper ve Oransay (2015) çalışmalarında 1995-2012 yılları arasında 24 OECD ülkesi için cari açık ve finansal gelişmişlik arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Çalışmadan elde etmiş oldukları sonuca göre cari açık finansal gelişme üzerinde etkile değilken , finansal gelişme cari açığı etkilemektedir.

Durusu Çiftçi (2015) çalışmasında finansal gelişme ve ekonomik büyüme ilişkisini genişletilmiş slow büyüme modeli ve ampirik uygulama ile ele almıştır. Yazar öncelikle Genişletilmiş Ortalama Grup (AMG) ve Kesitler Arası Korelasyon Etkileri (CCE) tahmin yöntemlerini kullanmıştır. Daha sonra ise ele almış olduğu değişkenlerin büyüme üzerindeki etkilerini seçmiş olduğu 40 farklı ülkenin koşullu büyümedeki konumlarına göre belirlenmesini öngören Kantil regresyon yöntemi kullanılmıştır. Çalışma sonucunda genel olarak finansal piyasaların gelişmişliği ile ekonomik büyüme arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmüştür.

Çeştepe ve Yıldırım (2016) çalışmalarında koentegrasyon testi, VEC modeli tahmini ve Granger nedensellik analizini kullanarak 1986-2015 yılları arasında Türkiye'de finansal gelişme ve ekonomik büyüme ilişkisini araştırmışlardır. Nedensellik ilişkisindeki çelişkilere bağlı olarak devamında Toda-Yamamoto testi uygulanmıştır. Çalışma sonucunda finansal gelişme ile GSMH değişkenleri arasında iki yönlü nedensel ilişki olabileceği ortaya konulmuştur.

Altunç (2016) Türkiye'de Finansal Gelişme ve İktisadi Büyüme Arasındaki Nedenselliği ampirik analiz yöntemi kullanarak araştırmıştır. Çalışanın sonucunda elde edilen çıkarımlara göre fon transferi sayesinde etkinleşen finansal sistem beraberinde iktisadi büyümeyi getirmektedir. Teknolojik gelişmeler ve sermaye birikimi yardımıyla gelişen finansal sistem iktisadi büyümeyi etkilemektedir.

Ak, Altıntaş ve Şimşek (2016) çalışmalarında Türkiye'de finansal gelişme ve ekonomik büyüme ilişkisinin yönünü tespit etmeyi amaçlamışlardır. Bu amaç doğrultusunda Toda-Yamamoto testi uygulanarak 1989-2011 yılları baz alınmıştır. Çalışma sonucunda ise finansal gelişme ile ekonomik büyüme arasında tek yönlü diğer bir deyişle 'talep-takipli' nedensellik ilişkisi ortaya konulmuştur.

Tülin Durukan (2006) çalışmasında girişimciliğin 21. yydaki artan önemine değinerek girişimciliğin öncelikli amacının varlığını sürdürmek daha sonra ise faaliyetlerin kar amacı güderek yaratıcı bir şekilde yürütülmesi olduğundan bahsetmiştir. Girişimciliğin başarılı bir şekilde öğretilip yaygınlaştırılması için evrensel etkenler yanında yerel etkenlerinde belirlenip aktif rol alması gerektiği sonucuna varmıştır.

Ağca ve Kandemir (2008) çalışmalarında Afyonkarahisar ilindeki 206 aile işletmelerindeki iç girişimcilik ve finansal performans ilişkisini incelemeyi amaçlamışlardır. Finansal performans olarak karlılık, büyüme ve verimlilik etkenleri değerlendirilmiştir. Çalışma sonucuna göre finansal performans göstergelerinden büyüme, karlılık ve verimlilik göstergeleri ile yenilik arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki; proaktiflik boyu ile verimlilik arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki saptanırken risk alma ile hiçbir performans göstergesi arasında anlamlı bir ilişki saptanamamıştır.

Çetinkaya Bozkurt ve Alparslan (2013) çalışmalarında bir girişimciye bulunması gereken özellikler ve üniversitelerdeki girişimcilik eğitimlerinin nasıl olması gerektiğini araştırmak amacıyla anket yöntemi ile 125 öğrencinin görüşüne başvurmuşlardır. Çalışma sonucunda ise girişimcilerde olması gereken en önemli ilk 4 özellik: özgüven, dürüstlük, risk alma ve yenilikçi düşünmedir. Ayrıca elde edilen verilere göre öğrenciler okullardaki girişimcilik eğitiminin teoriden çok uygulama olması gerektiğini düşünmektedirler. Özgüveni yüksek ve başarılı bireylerin ulusal kalkınmaya daha fazla katkı sağlayacakları sonucuna ulaşılmıştır.

Akın, Reyhanoğlu, Arslan, Güzel (2017) girişimcilik ile ekonomik istikrar arasındaki ilişkinin belirlenmesi: Türkiye örneği konulu çalışmalarında ülkemizdeki girişimcilik ile ekonomik istikrar arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Veri olarak yeni

kurulan işletme sayısını baz aldıkları çalışmalarında, parasal istikrar, mali istikrar ve girişimcilik arasında uzun dönemli bir eş bütünleşme ilişkisi olduğunu tespit etmişlerdir. Fiyat istikrarı ile girişimcilik arasında ise kısa dönemde çift yönlü nedensellik ilişkisi olduğu sonucuna varmışlardır.

Meydan (2013) girişimciliği ülkemizde ilk defa il ve bölge bazında analiz etmiş ve değerlendirmiştir. Çalışmada analiz yöntemi olarak temel bileşenler analizi türlerinden açıklayıcı temel bileşenler analiz yöntemi kullanılmıştır. Çalışma sonucunda girişimciliğin doğudan batıya doğru ilerledikçe arttığı ve illerin gelişmişlik seviyeleriyle doğru orantılı olduğu kanısına varılmıştır.

Bilginer (2016) in çalışmasının amacı tüm dünyada ilgi çeken küresel girişimciliği Türkiye'deki durumunu analiz etmektir. Çalışma sonucunda ülkemizde henüz gelişmekte olan bu alanın sosyal, ekonomik ve politik anlamda desteklenmesi gerektiğini ortaya koymuştur.

Özlem Çetinkaya Bozkurt, Adnan Kalkan, Osman Koyuncu, Ali Murat Alparslan (2012) çalışmalarında iz sürme (tracer) yöntemi (Hornby ve Symon, 1994) kullanılarak 58 girişimciye ulaşılmış ve girişimci niteliğin geliştirilmesinde görüşlerine başvurmuşlardır. Girişimci ruhunun gelişmesi için toplum yapısının, bakış açısının ve Türkiye'deki zor çalışma koşullarının değişerek bireylerin girişimciliğe teşvik edilmesi gerektiği sonucuna ulaşmışlardır.

Özkul ve Örün (2016) girişimcilik ve inovasyonun ekonomik büyüme üzerindeki etkisini araştırdıkları çalışmalarına 9 OECD ülkesini dahil ederek 2002-2013 dönemi verilerinden yararlanmışlardır. Çalışmada GEM verilerinden yararlanılarak panel veri analizi kullanılmıştır. Çalışma sonucuna göre girişimcilik ve inovasyona yönelik faaliyetlerin ekonomik büyüme üzerinde oldukça önemli bir etkisinin olduğu ve bu faaliyetlerin ekonomik büyümeye yönelik politikalar içerisinde daha fazla yer alması gerektiği ortaya konulmuştur.

Kar ve Özşahin(2016) yükselen piyasa ekonomilerinde girişimcilik üzerinde finansal gelişimin rolü konusunu ele alarak, 2004-2009 dönemi kapsamında 17 farklı ekonomi üzerinde panel veri analizi kullanarak ampirik bir çalışma yapmışlardır. Çalışmadan elde edilen ampirik bulgulara göre kişi başına düşen gelir ile finansal gelişmenin girişimcilik üzerinde pozitif ve anlamlı; enflasyonun ise negatif ve anlamlı bir ilişkiye sahip olduğu tespit edilmiştir.

2.5.2 Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar

King ve Levine (1993) çalışmalarında finans, girişimcilik ve büyüme konularını ele almış ve finansal sistemin ekonomik büyümeyi nasıl etkilediğini araştırmışlardır. Kurmuş oldukları modele göre finansal sistemler girişimciliği 4 farklı şekilde etkilemektedir. İlk olarak potansiyel girişimciler finansal sistem tarafından belirlenerek geleceğe ve üretkenliğe yönelik projeler seçilir. İkincisi seçilen bu verimli projeleri finanse etmek için kaynakları yönetir. Üçüncüsü finansal sistemler yatırımcıların belirsiz olan girişimcilik faaliyetlerle ilişkili riskleri çeşitlendirmelerini sağlar. Son olarak finansal sistem varolan ürünlerin varolan tekniklerle devam ettirmesine bağlı olarak inovasyona katılmanın potansiyel faydalarını ortaya koymaktadır. Çalışmadan elde edilen daha genel bir sonuç ise daha iyi finansal sistemler toplumun kaynaklarını daha verimli aktivitelere yönlendirmektedir. Devletin finansal sisteme yönelik politikaları uzun vadeli büyüme üzerinde önemli etkiye sahip olabilmektedir.

Gregorio ve Guidotti (1995) çalışmalarında uzun vadeli büyüme ile finansal gelişme arasındaki ampirik ilişkiyi incelemiştir. Çalışmadan elde edilen verilere göre büyüme ile finansal gelişme arasında geniş örneklemde içinde pozitif bir etki olduğu fakat bu etkinin ülkeler arasında değişiklik gösterdiği ve Latin Amerika için panel verilerin negatif olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca finansal gelişmeden büyümeye geçişte ana kanalın yatırımın hacminden çok verimlilik olduğu bir diğer bulgular arasındadır.

Hermes ve Lensink (2003) çalışmalarında finansal gelişimin doğrudan yabancı yatırımlar ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Çalışmalarına dahil etmiş oldukları 67 ülkeden 37 tanesinde doğrudan yabancı yatırımların ekonomik büyümeye pozitif katkı sağlayabilmesi için oldukça gelişmiş finansal sisteme sahip oldukları sonucuna varmışlardır.

Tadesse (2007) çalışmasında ülkeler ve endüstriler arasındaki verimlilik farklarını finansal gelişimin açıklayabileceği konusu üzerinde durmaktadır. Yazar çalışmasında finansal gelişmenin risk paylaşımını kolaylaştırarak teknolojik yenilikler getirdiğini savunmaktadır. Finansal gelişmenin verimlilik ve teknolojik ilerleme üzerindeki etkisi heterojendir. Çalışma sonucuna göre bankacılık sektörünün daha fazla gelişmiş olduğu ülkelerde, dış finansmana daha çok bağımlı olan genç firmalarda teknolojik değişim daha hızlı gerçekleşmektedir.

Guiliano ve Ruiz-Arranz (2009) çalışmalarında döviz ile büyüme arasındaki bağlantılardan biri olan yerel finansal sektörün gelişiminin bir ülkenin döviz avantajlarından yararlanma kapasitesini nasıl etkilediğini ele almışlardır. Çalışmadan elde ettikleri sonuca göre daha az gelişmiş finansal sisteme sahip ülkelerde para transferi büyümeyi artırmaktadır. (Giuliano & Ruiz-Arranz, 2008)

Llusa (2009) çalışmasında finansal gelişim, cinsiyet ve girişimcilik kavramları arasındaki ilişkiyi ele alır. Gelişmiş ve gelişmekte olan 41 ülkenin 2001-2004 yılları arasındaki verilerinden yararlanmıştır. Llusa'nın araştırmasını göre erken girişimcilere kadın girişimcilerden daha sık rastlanılmaktadır. Çalışma sonucuna göre ihtiyacına istinaden finansal delişmeden en çok etkilenenin girişimcilik olduğu öne sürülmektedir.

Arslanian (2016) finansta girişimcilik adlı kitabının sonucunda birkaç öneri paylaşmıştır. Doğru ya da yanlış cevap yoktur: fon yönetimi koşullara göre değişen kararlara bağlıdır. Bu nedenle başarılı olmak için her yönetici kendi koşullarına göre kararlar almalıdır. Performans önemlidir: öneriler ile birinci sınıf bir işletme kurabilirsiniz fakat fon bakımından düşük performanslı bir işletme hiçbir yatırımcıya cazip gelmeyecektir. Şansın rolü büyüktür: bir fon bulmaktan ziyade bu fonun başarılı olup olmasını etkileyen birçok faktör vardır. Bulduğunuz fon iyi bir performans sergileyebilir, bunun tadını çıkarabilirsiniz veya işletme asla büyümeyebilir ve tam tersi bir durum yaşayabilirsiniz. Para yoksa iş yok: bir işletme için yatırımcılardan sağlanan sermaye önemlidir. Bu nedenle yatırımcılara adil davranmak başarılı olma yolunda unutulmaması gereken kurallardandır. Eğlenin ve minnettara olun: beyninizle çalışarak akıllı bireylerle iletişime geçerek sevdiğiniz bir işi yapma şansına sahipseniz minnettara olun. Mütevazı olun: kibir ve ego birçok fon yönetimi işlerini mahveder ve mahvedecektir. Servetiniz bir anda değişebilir ve bu şans başarınızda büyük rol oynayacaktır. Bu durumda mütevazı olmak önemlidir. Her zaman geri ver: işiniz büyüdükçe içinde bulunduğunuz topluluğa geri vermeyi, faydalı olmayı unutmayın. Bu fayda sadece finansal anlamda değildir, daha önemlisi zaman ayırarak faydalı olmaya odaklanmak gerekir. Diğer finansal girişimcilerle bilgi ve deneyimlerinizi paylaşın.

Acs ve Audretsch (2010) para ve fikir: finans, yenilik ve iş yaşam döngüsü üzerine dört çalışma adlı kitaplarında bireylerin, bölgelerin ve ekonominin finans ve yenilik arasındaki etkileşimdeki rolünü incelemiştir. Yazarlar kitabın ikinci bölümünde yenilikçi yeni başlayan girişimciler tarafından finansal sinyal konusuna

yer vermişlerdir. Çalışma sonucuna göre uygunluk ve fizibilite sinyalleri veren yeni girişimcilerden daha fazla finansal performans beklenmektedir.

Gürsoy ve Al-Aali (2000) finansal ve ekonomik büyüklükler arasındaki nedensellik ilişkilerini inceledikleri çalışmalarında körfez ülkeleri olan Bahreyn, Suudi Arabistan ve Kuveytte 1973-1988 yılları arasındaki dönemi ele almışlardır. Finansal değişken olarak M1, M2 ve toplam banka kredileri değişkenlerini kullanmışlardır. Granger'in nedensellik analizine ait Sims modeli kullanılan çalışma sonucuna göre Suudi Arabistan'da genel bir yargıya ulaşılamazken Kuveyt'te finansal değişkenlerden ekonomik değişkenlere doğru, Bahreyn'de ise ekonomik değişkenlerden finansal değişkenlere doğru bir nedensellik ilişkisi olduğu belirlenmiştir.

Audretsch ve Keilbach (2004) girişimcilik ve bölgesel büyüme konulu çalışmalarında bilgi, sömürülebilir bilgi ve ekonomik bilgi ile girişimcilik ilişkisini araştırmışlardır. Çalışmadan elde ettikleri sonuçlara göre girişimciliğin bilginin yayılmasında önemli bir mekanizma olduğunu ortaya koymuşlardır. Girişimciliğin yüksek olduğu bölgelerde iş verimliliğinin de daha yüksek olduğu sonucuna varmışlardır.

Wong, Ho ve Autio (2005) GEM (Global Entrepreneurship Monitor)'den erişmiş oldukları 37 ülkeye alt veriler yardımı girişimcilik, inovasyon ve ekonomik büyüme konularını ele almışlardır. Çalışma sonucuna göre yüksek büyüme potansiyeline sahip olan girişimcilik türünün ekonomik büyüme üzerinde etkisi olduğu anlaşılmıştır.

Austin, Stevenson ve Wei-Skillern (2006) çalışmalarında sosyal ve ticari girişimciliği karşılaştırarak araştırmışlardır. Girişimcilik iş sektöründe büyümeyi etkileyelemekle birlikte sosyal sektörün genişlemesinin ardında itici bir güç olmuştur. Yazarlar çalışmalarında analitik bir model kullanarak sosyal ve ticari girişimcilik arasındaki farklılıklara ve benzerlikleri ortaya koymuşlardır.

Edoho (2014) çalışmasında kamu politikalarının girişimcilik ve mikro,küçük ve orta ölçekli işletmelerin gelişimi üzerindeki etkileri araştırmak amaçlamışlardır. Çalışmada Nijerya üzerinde araştırılmıştır ve socuç olaral Nijerya'nın yeni girişimciler için bürokrasiyi ortadan kaldırarak dostane bir iş ortamı yaratması gerekmektedir. Ülke vatandaşlarını girişimciliğe teşvik etmek için ve bu alandaki boşlukların kapatılması için stratejik düzenlemeler getirmelidir.

Ybema, Snijders, Prince, Waasdorp, Stevenson, Storey (2002) çalışmalarında Hollanda’da girişimcilik konusunu ele almış ve yenilikçi girişimcilik üzerinde durmuşlardır . çalışmadan elde edilen bilgilere göre sıradan girişimcilik yeni bir iş kurucu olabilir fakat her zaman büyümeye elverişli olmayabilir. Yenilikçi girişimcilik ise katma değeri yüksek işlere ve varlıklara yatırım yaparak yüksek büyüme potansiyeline sahiptirler.

Do ve Levchenko (2004) ticaret ve finansal gelişim konulu çalışmalarında finansal kalkınmanın içsel olduğu kadar ticaretten de etkilendiğinden bahsetmektedirler. Yazarlar bu çalışmada 77 ülkenin veri setinden yararlanmışlardır. Çalışma sonucuna göre ticaret açıklığı daha zengin ülkelerde finansal gelişimin hızlı, fakir ülkelerde finansal gelişimin yavaş olmasıyla ilişkilidir.

Bianchi (2009) çalışmasında finansal gelişim, girişimcilik ve iş memnuniyeti kavramlarını ele almıştır. Çalışmadan elde edilen bulgulara göre serbest meslek sahipleri ile normal çalışanlar arasında fayda farkı olduğu ortaya konmuştur ve bu farkın finansal gelişme ile arttığı gözlemlenmiştir. Bu etki karın artmasıyla değil daha çok parasal olmayan faydaların bilakis iş bağımsızlığının artmasıyla açıklanmaktadır. Böylelikle finansal gelişme bireysel motivasyon ile meslek arasında daha iyi bir eşleşme sağlamaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MATERYAL VE YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın amacı ve önemine değinilmiştir. Ampirik uygulamada kullanılacak olan veri setleri, çalışmamızı destekleyecek olan ekonomik modeller ve kullanılan değişkenler tanımlanarak bilgi verilmiştir.

3.1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Girişimcilik kavramının küreselleşerek gittikçe önem arz eden bir konu haline gelmesi ve sosyal, kültürel, teknolojik ve finansal alanda oldukça aktif rol alması ülkelerin bu kavramın ve etkilediği daha sayamadığımız birçok alanın gelişimine yöneltmiştir. Yenilikçi düşüncenin yaratıcılık ve risk ile harmanlanarak rekabet ortamını daha da canlandırması finansal alanda da popülerliğini sürdürmesine sebep olmuştur.

İşletmeler açısından var olma ve hayatta kalmanın ötesinde en iyi fikri geliştirerek, en yeni teknolojiyi kullanarak önce kendi finansal gelişimini istenen seviyeye getirip global anlamda fark yaratma düşüncesi oluşmuştur. Finans sektörü gelişmişlik düzeyleri farklı ülkelerde farklı dinamizme sahiptir. Dolayısıyla girişimcilik kavramının etkileri de bu farklılık etkisiyle çeşitli sonuçlar doğuracaktır. Çalışmamızda ülkelerin girişimcilik endeksi sıralamasındaki yeri ile finansal gelişmeleri arasındaki ilişkiyi saptamak amaçlanmıştır. Bu başlık altında girişimcilik endeksleri incelenerek finansal gelişmişlik göstergeleri ile karşılaştırılarak bir ilişki aranacaktır.

3.2. VERİ SETİ VE ÖRNEKLEM

Bu çalışmada dinamik panel veri analizi kullanılarak OECD ülkeleri baz alınarak girişimcilik ile finansal gelişme arasındaki ilişki araştırılmıştır. Bu çerçevede, araştırma konusuna uygun olan ve erişilebilen veri setleri dâhilinde 15 OECD ülkesi çalışmaya örneklem olarak dâhil edilmiştir.

Bu örneklem ülkeler Belçika, Şili, Danimarka, Finlandiya, Fransa, İngiltere, Yunanistan, Macaristan, İrlanda, İtalya, Japonya, Norveç, Slovenya, Türkiye, Amerika Birleşik Devletleridir. Böylelikle araştırmanın verisi N: 15, T: 11 olarak belirlenmiş olmaktadır.

3.3. DEGİSKEN TANIMLARI

Bu çalışmada girişimcilik 15 OECD ülkesinin girişimcilik endeksleri ile finansal gelişimleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı araştırılmıştır. Erişilebilirliğe bağlı olarak 2006-2016 yılları arasındaki veriler analize dâhil edilmiştir.

Tablo 3.1 Çalışmada Kullanılan Değişken Kodları ve Tanımları

Değişken Kodları	Değişken Tanımları
GE	Girişimcilik Endeksleri
CREDIT_F	Finansal Sektör Tarafından Sağlanan Yerel Krediler
INV	Finansal Olmayan Varlıklara Net Yatırım
FDI	Doğrudan Yabancı Yatırımlar
INF	Enflasyon
CREDIT_P	Bankalar Tarafından Özel Sektöre Sağlanan Yerel Krediler
STOCK	Borsa Kapitalizasyonu
BANK_D	Banka mevduatı
BANK_C	Banka Konsantrasyonu
STOCK_VOL	Hisse Senedi Fiyatlarındaki Oynaklık
BANK_R	Banka Özkaynak Getirisi
GDP	Gayrisafi milli hasıla
LIQUID	Likit Borçlar

Finansal gelişim göstergeleri olarak finansal sektörün sağladığı yurt içi kredilerin doğal logaritması, finansal olmayan varlıklara net yatırımların doğal logaritması, doğrudan yabancı yatırımlar, borsa kapitalizasyonu, gayri safi yurtiçi hasıllarına banka mevduatları, banka yoğunluğu, Hisse senedi fiyatlarındaki oynaklık, vergi öncesi banka öz kaynak getirisi, gayri safi yurtiçi hasıla, GSYH'ye likit yükümlölükleri verileri kullanılmış ve girişimcilik endeksleri ile ilişki aranmıştır.

3.4. EKONOMİK YONTEMLER

Çalışmamızda ekonomik yöntem olarak panel veri ekonometrisi kullanılmıştır. Öncelikle değişkenlerin birim kök testleri yapıp seviyesinde durağan olup olmadıkları araştırılmıştır. Durağan olmayan verilerin farkları alınarak durağan hale getirilmiştir ve analize dâhil edilmiştir. Değişkenler arasında korelasyon analizleri yapılmış ve 5 farklı model kurulmuştur.

Im, Pesaran ve Shin ve Fisher panel birim kök testleri (Fisher ADF ve Fisher PP) çalışmamızda birim kökleri test etmek amacıyla uygulanan testlerdir. Bu bölümün devamında birim kök testleri detaylı olarak ele alınacaktır .

Çalışmamızda dinamik panel veri analizi kullanılmıştır. Bu analiz türünde 2 model oluşturulmuştur. Birinci model Arrelano ve Bond (1991) GMM (Generalized Method of Moments), ikinci model ise Arellano ve Bover (1995) ve Blundell ve Bond (1998) Sistem GMM (Generalized Method of Moments) tahmincisine aittir.

3.4.1. Panel Veri Analizi ve Özellikleri

Panel veri analizi, belli bir zaman boyutuna ait yatay kesit verilerinin bir araya getirilerek ekonomik bağlantıların tahmin edilmesinde kullanılan ekonomik yöntem olarak tanımlanmaktadır. Panel veri, zaman ve yatay kesit verilerinin birlikte değerlendirilerek tahminde bulunması sebebiyle daha güvenilir sonuçlar elde edeceği düşünüldüğünden, daha fazla tercih edilen analiz yöntemlerinden biridir.

Hsiao (2003) ve Klevmarken (1989) panel veri kullanmanın birçok yararını şu şekilde listelemişlerdir (Baltagi, 2001:6-7) :

- 1- Bireysel heterojenliği kontrol etmek. Panel verileri bireylerin, firmaların veya ülkelerin heterojenliğini göstermektedir.
- 2- Panel verileri daha aydınlatıcı veriler, daha fazla değişkenlik, değişkenler arasında daha az doğrusallık, daha fazla serbestlik derecesi ve daha fazla verimlilik sağlamaktadır.
- 3- Panel veri uyum dinamiklerini daha iyi çalışabilmektedir. İşsizlik, işten ayrılma, konut ve gelir hareketlilik verileri panel verilerle daha iyi çalışmaktadır. Örneğin işsizliğin ölçülmesinde kesitsel veriler belli bir dönemde nüfusun ne kadarının işsiz olduğu tahminini yapabilir. Tekrarlanan veriler ise bu oranın zaman içindeki değişimini gösterebilir. Sadece panel veri bir dönem işsiz olanların yüzde kaçının diğer dönemde de işsiz kalabileceğini tahmin edebilir.

- 4- Panel verileri zaman serilerinde kolaylıkla saptanamayan etkileri tanımlayabilir ve ölçebilir.
- 5- Panel veri yatay kesit veya zaman serileri verilerinden başka daha karmaşık davranış modellerini test etmeyi ve oluşturmayı mümkün kılmaktadır.
- 6- Bireyler, firmalar ve hane haklarından toplanan mikro panel verileri makro seviyede ölçülen benzer değişkenlerden daha doğru olabilir.

3.4.2.Birim Kök Testi Süreci

Zaman serileri değişkenlerin belirli periyotlardaki zaman içinde hareketlerini gözlemleyerek tutarlı tahminlerde bulunan ve ekonomik açıdan tutarlı değerler verir. Serinin durağan olması seri hakkında diğer dönemler içinde geçerli tahminlerde bulabileceği anlamına gelmektedir. Aksi durumda tahminler sadece ele alınan dönemler için geçerli olacaktır. Birim kök testi bu zaman serilerinin birim kök içerip içermediğini analiz ederek durağanlığı test eden bir yöntemdir.

Çalışmamızda durağanlığı ölçen birim kök testleri olarak tahmincilerden Fisher Tipi: Levin, Lin ve Chu (LLC), Im, Pesaran ve Shin, Fisher ADF ve Fisher Philips Perron testleri yer almaktadır .

Zaman serisi kesitleri kullanılarak girişimcilik faktörünün değişimi ve finansal gelişime etkisini analiz etmek için Dinamik Panel Veri Analizi kullanılmıştır. Dinamik panel veri analizi kullanılan çalışmalarda Arellano ve Bond GMM tahmincileri kullanılmaktadır. Çalışmamamızda Arellano – Bond (1991) tarafından geliştirilmiş ekonometrik model tercih edilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR ve TARTIŞMA

4.1. TANIMLAYICI İSTATİSTİKLER

Bu çalışmanın kapsamına dahil edilen değişkenlerin bu bölümde temel istatistiki göstergeleri ile değişkenlere ait ülke ve zaman boyutu dikkate alınarak ortaya koyulmuş olan grafikler(değişken salınımları) incelenmektedir.

4.1.1. Değişkenlere Ait Temel İstatistikler

Bu çalışmada ülkeler sırasıyla 1-Belçika, 2-Şili, 3-Danimarka, 4-Finlandiya, 5-Fransa, 6-İngiltere, 7-Yunanistan, 8-Macaristan, 9-İrlanda, 10-İtalya, 11-Japonya, 12-Norveç, 13-Slovenya, 14-Türkiye, 15-ABD örneklem olarak tercih edilmiştir. Bu ülkelere ait veriler ise 2006 – 2016 dönemini kapsamaktadır.

Tablo 4.1’de tanımlayıcı istatistikler gösterilmiştir.

Tablo 4. 1 Tanımlayıcı İstatistikler

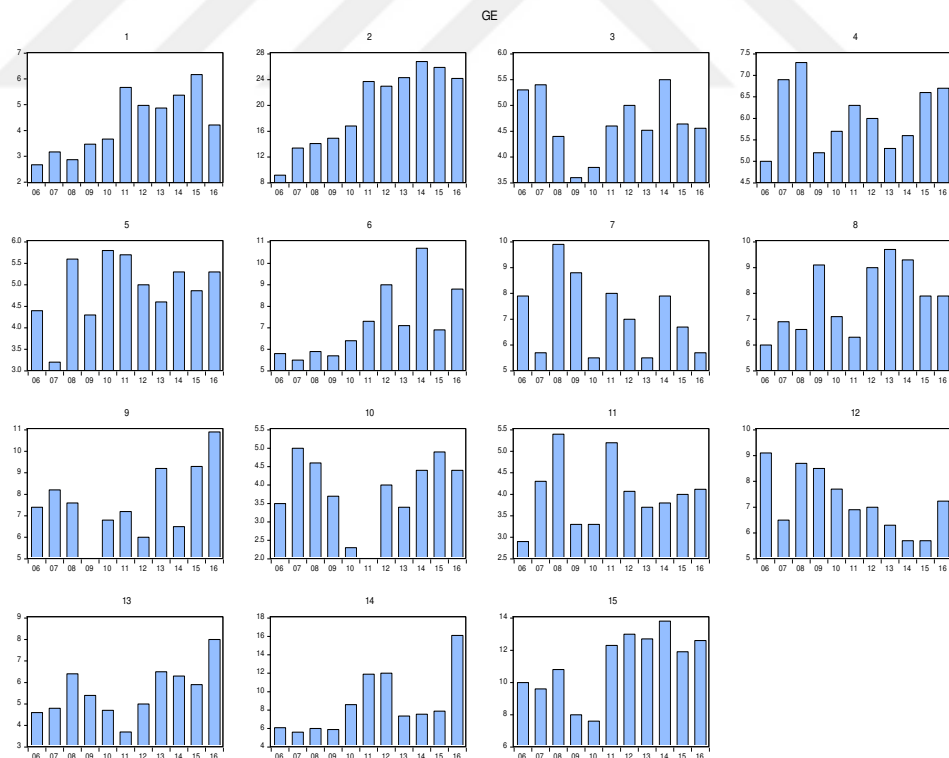
Değerler	Ortalama	Medyan	Maksimum	Minimum	S.Sapma	Basıklık	Çarpıklık	Jarque-Bera Test	Anlamlılık
GE	7.37	6.10	26.80	2.30	4.35	2.51	10.23	526.02	0.0000
CREDIT_F	1.53	1.40	3.62	0.44	0.71	0.94	3.55	26.12	0.0000
INV	0.02	0.02	0.05	0.00	0.01	0.24	4.00	8.34	0.0155
FDI	0.05	0.02	0.81	-0.16	0.11	3.65	20.19	2367.92	0.0000
INF	0.02	0.02	0.10	-0.02	0.02	1.21	4.55	56.28	0.0000
CREDIT_P	0.92	0.88	2.01	0.25	0.40	0.96	3.34	25.59	0.0000
STOCK	0.56	0.53	1.46	0.00	0.38	0.42	2.28	8.41	0.0149
BANK_D	0.71	0.62	2.18	0.00	0.43	1.69	6.91	181.66	0.0000
BANK_C	0.62	0.60	0.98	0.31	0.18	0.42	2.21	9.07	0.0107
STOCK_VOL	21.16	20.27	51.09	10.01	7.65	1.01	4.05	34.94	0.0000
BANK_R	0.05	0.08	0.33	-1.18	0.18	-3.88	23.06	3143.40	0.0000
LN_GDP	27.20	26.74	30.58	24.41	1.51	0.45	2.49	7.17	0.0278
LIQUID	0.87	0.72	2.18	0.29	0.44	1.35	4.34	61.73	0.0000

Bu çalışmada GE bağımlı değişkeni ve CREDIT_F, INV, FDI, INF, CREDIT_P, STOCK, BANK_D, BANK_C, STOCK_VOL, BANK_R, LN_GDP, LIQUID bağımsız değişkenleri olmak üzere toplamda 13 değişken kullanılmıştır. GSMH dışındaki değişkenlerin tamamı yüzde değerleri ile kullanılmış, GSMH değişkeni ise doğal logaritmik formda kullanılmıştır. STOCK_VOL ise volatilitesi hesaplanmış değişken olarak belirlenmiştir.

4.1.2. Değişkenlere Ait Birim ve Zaman Boyut Salınımları

Girişimcilik endeksinin(GE) 15 ülke ve 2006 – 2016 yılları arasındaki hareketler dikkate alındığında genel ortalama 7,37 olduğu tespit edilmiştir. Medyan değeri 6,10; minimum değeri 2,30; maksimum değeri 26,80 ve standart sapma değeri ise 4,35'dir. İstatistiksel olarak çarpıklık 10,23 olduğu için dağılım eğrisi sağa yatıktır denebilir. Basıklık ise 2,51 olarak hesaplanmıştır ve leptokurtic(asimetrik) eğri mevcuttur. Jarque-Bera test istatistiği 526,02 ve olasılık değeri 0.000 hesaplanmıştır. Böylece, hata terimlerinin normal dağılım sergilemediği gözlemlenmiştir.

Şekil 4. 1'de girişimcilik endeksinin(GE)ülkeler bazında alınımları gösterilmiştir.

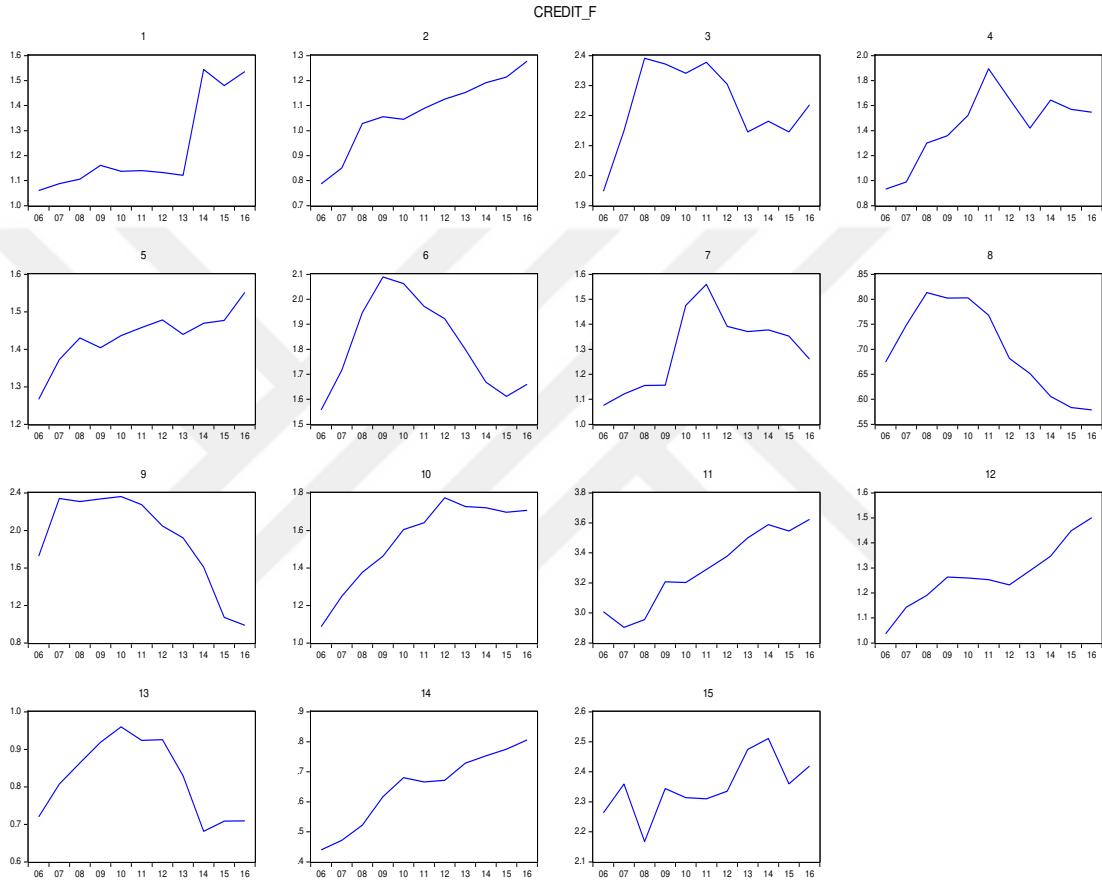

Not: Ülkeler sırasıyla 1-Belçika, 2-Şili, 3-Danimarka, 4-Finlandiya, 5-Fransa, 6-İngiltere, 7-Yunanistan, 8-Macaristan, 9-İrlanda, 10-İtalya, 11-Japonya, 12-Norveç, 13-Slovenya, 14-Türkiye, 15-ABD, şeklinde sıralanmıştır.

Şekil 4. 1 Girişimcilik endeksinin(GE)Ülkeler Bazında Salınımları

Genel olarak Girişimcilik endeksinin(GE) yıllar itibariyle seyri incelendiğinde Belçika, Şili, İngiltere, ABD’de sürekli artan bir eğilim tespit edilmiştir. Danimarka, Finlandiya, İrlanda, Slovenya gibi ülkelerde volatilitenin yüksek olduğu söylenebilir. Yunanistan ve Norveç’de ise azalan bir seyir tespit edilmiştir.

Şekil 4. 2’de finansal sektör tarafından sağlanan yerel kredilerin GSMH içindeki payının ülkeler bazında salınımları gösterilmiştir.

Not: Ülkeler sırasıyla 1-Belçika, 2-Şili, 3-Danimarka, 4-Finlandiya, 5-Fransa, 6-İngiltere, 7-Yunanistan, 8-Macaristan, 9-İrlanda, 10-İtalya, 11-Japonya, 12-Norveç, 13-Slovenya, 14-Türkiye, 15-ABD, şeklinde sıralanmıştır.

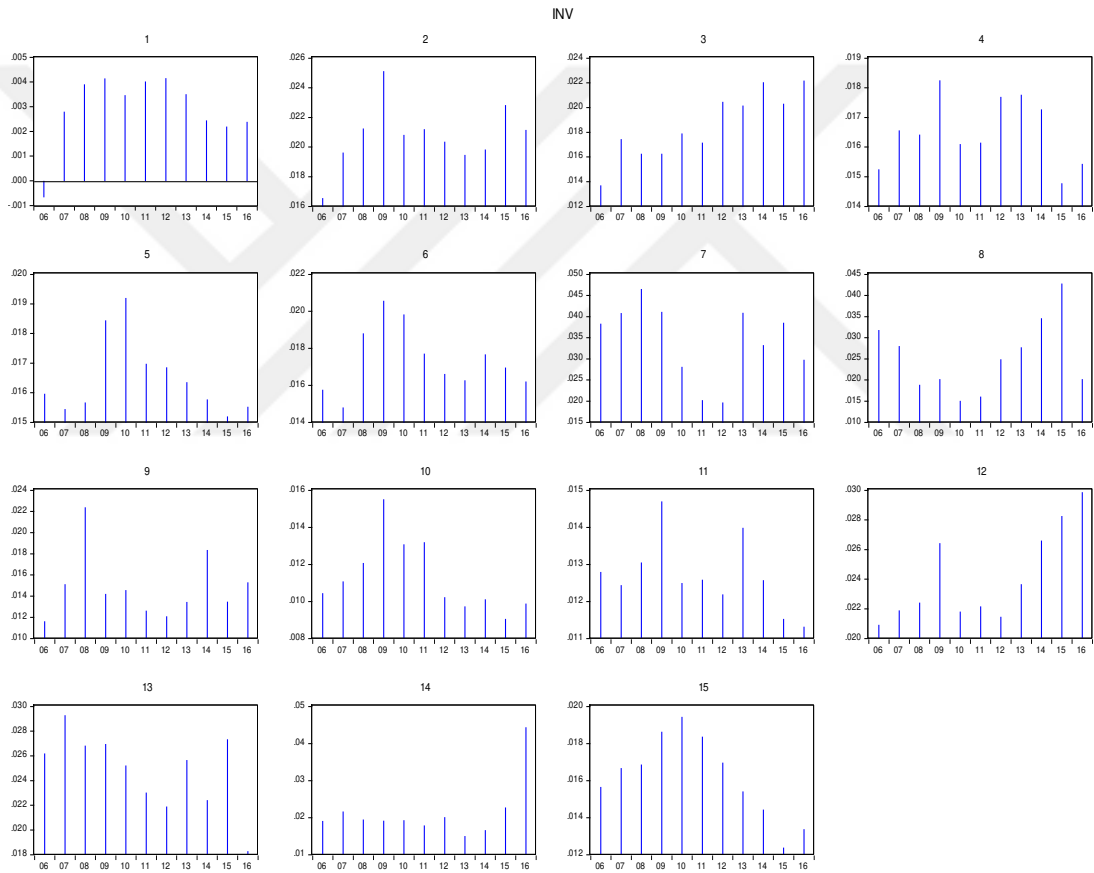
Şekil 4. 2 Finansal sektör tarafından sağlanan yerel kredilerin GSMH içindeki payının Ülkeler Bazında Salınımları

Finansal sektör tarafından sağlanan yerel kredilerin GSMH içindeki payı(CREDIT_F) 15 ülke ve 2006 – 2016 yılları arasındaki hareketler dikkate alındığında genel ortalama % 1,53 seviyelerindedir. Standart sapmanın ise % 0,71 civarında olduğu tespit edilmiştir. İstatistiksel olarak çarpıklık 3,55 olduğu için

dağılım eğrisi sağa yatıktır denebilir. Basıklık ise 0,94 olarak hesaplanmıştır ve leptokurtic(asimetrik) eğri mevcuttur. Jarque-Bera test istatistiği 26,12 ve olasılık değeri 0.000 hesaplanmıştır. Böylece, hata terimlerinin normal dağılım sergilediği gözlemlenmiştir.

Finansal sektör tarafından sağlanan yerel kredilerin GSMH içindeki payının Şili, 5-Fransa, İtalya, Japonya, Norveç, Türkiye gibi ülkelerde sürekli artış eğiliminde olduğu söylenebilir. Danimarka, İngiltere, Yunanistan, İrlanda'da ise azalış seyri gösterdiği anlaşılmaktadır.

Şekil 4. 3 Finansal olmayan varlıklara net yatırımın(INV) GSMH'ye oranının ülkeler bazında salınımları gösterilmiştir.

Not: Ülkeler sırasıyla 1-Belçika, 2-Şili, 3-Danimarka, 4-Finlandiya, 5-Fransa, 6-İngiltere, 7-Yunanistan, 8-Macaristan, 9-İrlanda, 10-İtalya, 11-Japonya, 12-Norveç, 13-Slovenya, 14-Türkiye, 15-ABD, şeklinde sıralanmıştır.

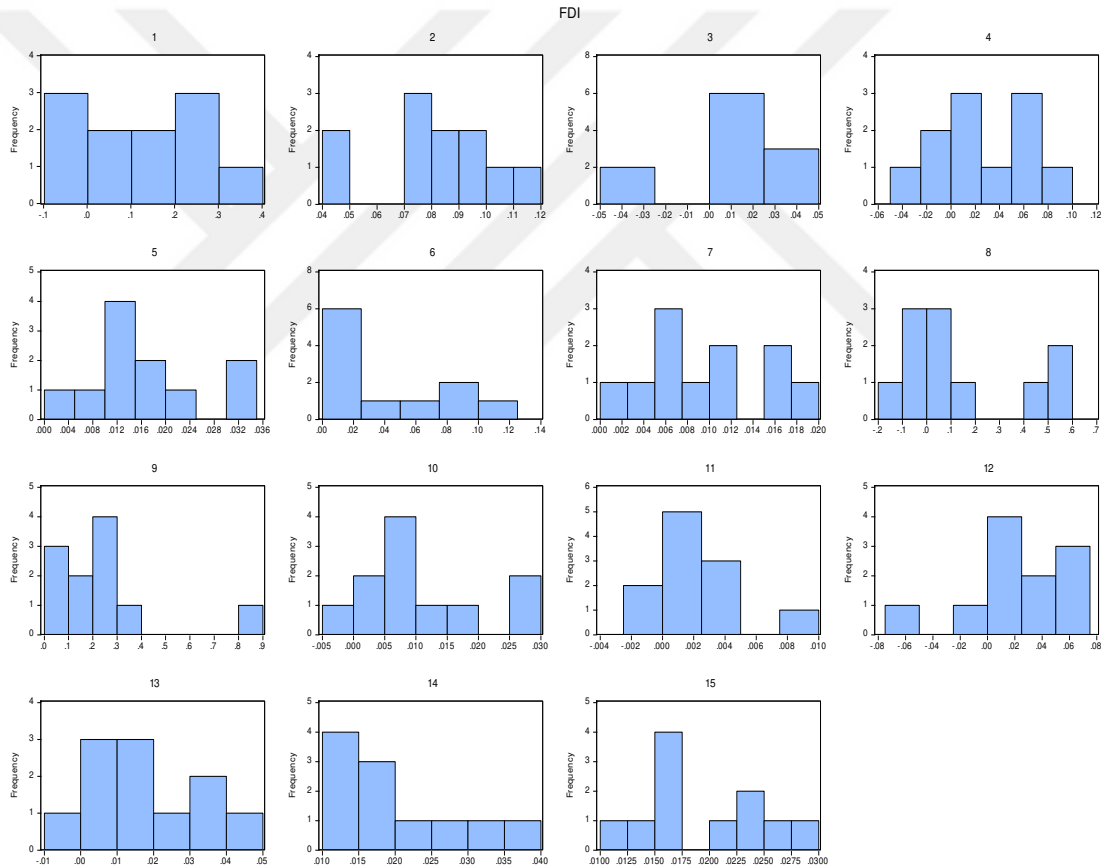
Şekil 4. 3 Finansal olmayan varlıklara net yatırımın(INV) GSMH'ye Oranının Ülkeler Bazında Salınımları

Finansal olmayan varlıklara net yatırımın(INV) GSMH'ye Oranı tüm ülkeler ve zaman boyutunda ortalama % 2 seviyelerinde olduğu tespit edilmiştir. Ülkeler ve zaman kesiti açısından bakıldığında minimum değer % 0.00 olduğu

maksimum düzeyin % 5'lere ulaştığı tespit edilmiştir. İstatistiksel olarak çarpıklık 4,00 olduğu için dağılım eğrisi sağa yatıktır denebilir. Basıklık ise 0,24 olarak hesaplanmıştır ve leptokurtic(asimetrik) eğri mevcuttur. Jarque-Bera test istatistiği 8,34 ve olasılık değeri 0.000 hesaplanmıştır. Böylece, hata terimlerinin normal dağılım sergilediği gözlemlenmiştir.

Finansal olmayan varlıklara net yatırımın GSMH'ye Oranının Danimarka'da sürekli artış eğiliminde olduğu söylenebilir. İngiltere, İtalya, Fransa ve ABD'de ise azalış seyri gösterdiği anlaşılmaktadır.

Şekil 4. 4 Doğrudan yabancı yatırım(net girişler) GSMH'ye oranının ülkeler bazında salınımları gösterilmiştir.

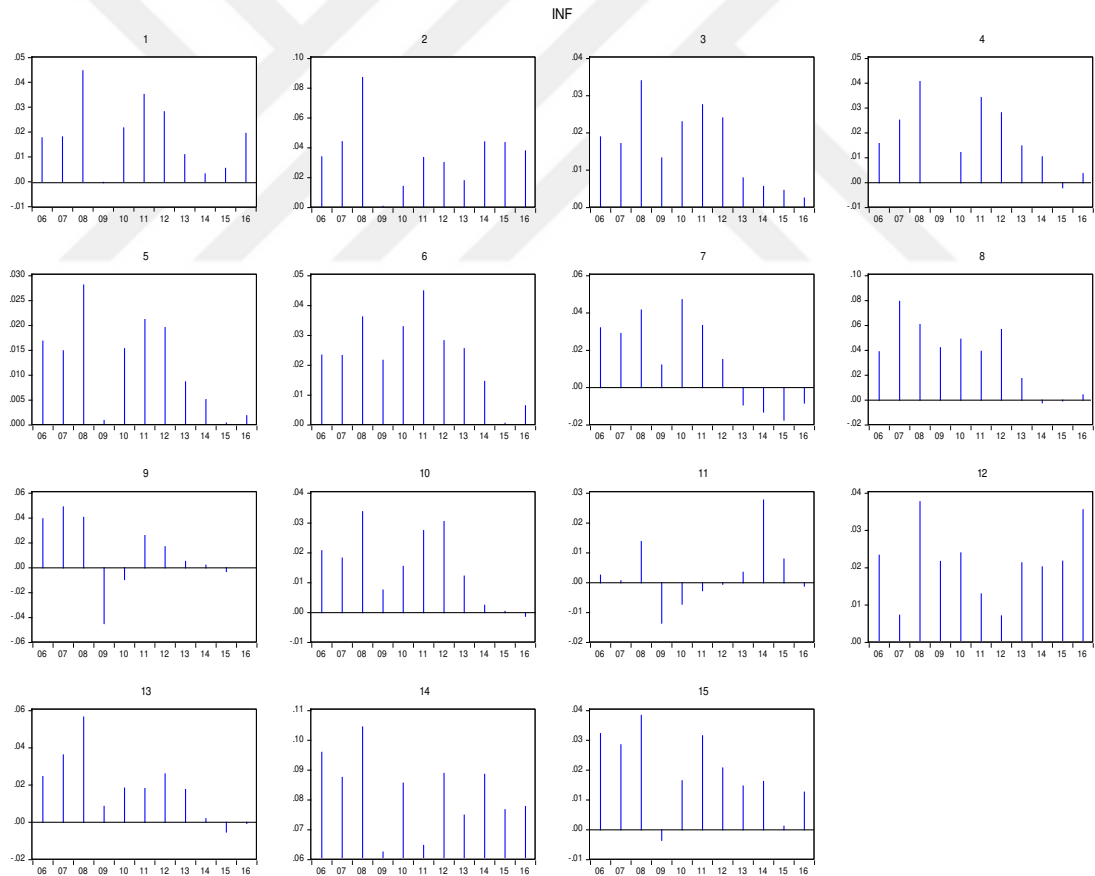

Not: Ülkeler sırasıyla 1-Belçika, 2-Şili, 3-Danimarka, 4-Finlandiya, 5-Fransa, 6-İngiltere, 7-Yunanistan, 8-Macaristan, 9-İrlanda, 10-İtalya, 11-Japonya, 12-Norveç, 13-Slovenya, 14-Türkiye, 15-ABD, şeklinde sıralanmıştır.

Şekil 4. 4 Doğrudan yabancı yatırım(net girişler) GSMH'ye Oranının Ülkeler Bazında Salınımları

Doğrudan yabancı yatırım(net girişler) GSMH'ye Oranı tüm ülkeler ve zaman boyutunda ortalama % 5 seviyelerinde olduğu tespit edilmiştir. Ülkeler ve zaman kesiti açısından bakıldığında minimum değerin % -0.16 olduğu maksimum düzeyin % 0.81'lere ulaştığı tespit edilmiştir. İstatistiksel olarak çarpıklık 20.19 olduğu için dağılım eğrisi sağa yatıktır denebilir. Basıklık ise 3.65 olarak hesaplanmıştır ve leptokurtic(asimetrik) eğri mevcuttur. Jarque-Bera test istatistiği 2367.92 ve olasılık değeri 0.000 hesaplanmıştır. Böylece, hata terimlerinin normal dağılım sergilediği gözlemlenmiştir.

Doğrudan yabancı yatırım(net girişler) GSMH'ye Oranında Norveç'te kısmen artış eğiliminde olduğu söylenebilir. Ancak, Şili, İngiltere, İrlanda, İtalya, Japonya, Slovenya, Türkiye, ABD'de zamana bağlı olarak kısmen azalış seyri gösterdiği anlaşılmaktadır. Diğer ülkelerde stabil durumun devam ettiği söylenebilir. Şekil 4. 5'te Enflasyon (yıllık%) ülkeler bazında salınımları gösterilmiştir.

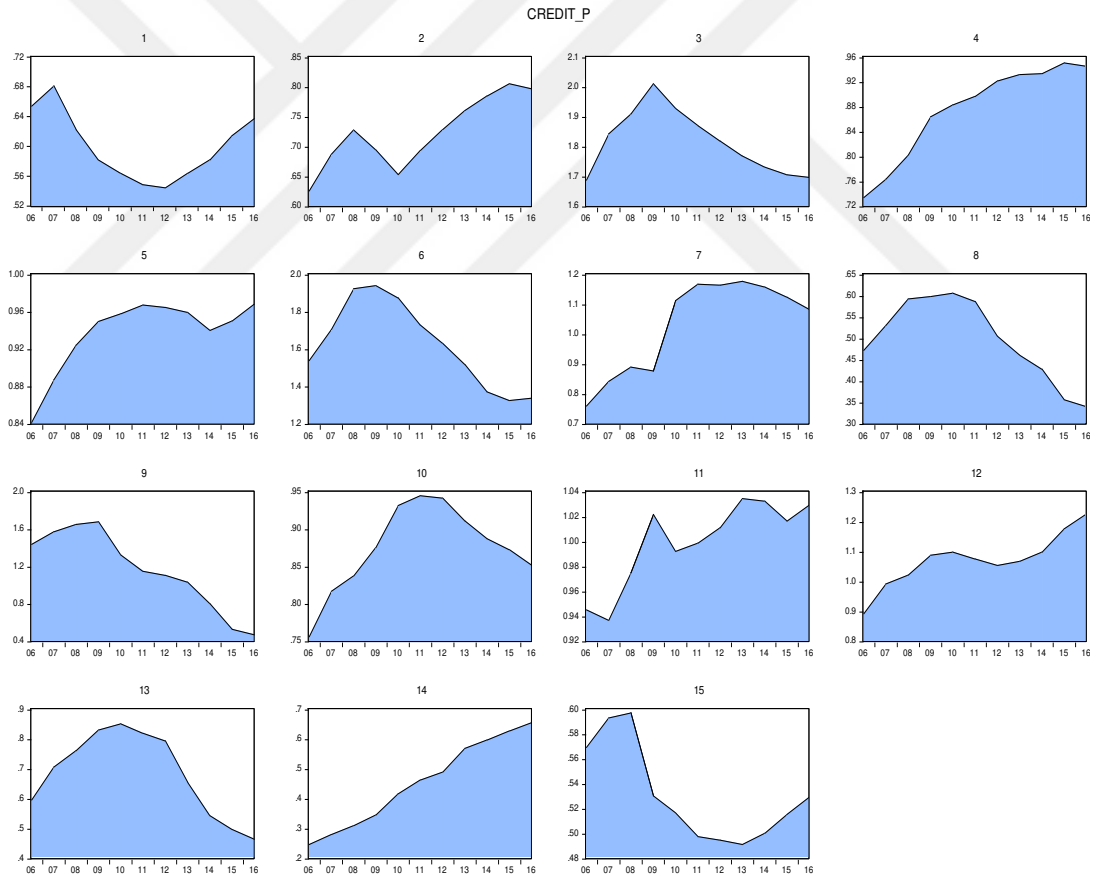
Not: Ülkeler sırasıyla 1-Belçika, 2-Şili, 3-Danimarka, 4-Finlandiya, 5-Fransa, 6-İngiltere, 7-Yunanistan, 8-Macaristan, 9-İrlanda, 10-İtalya, 11-Japonya, 12-Norveç, 13-Slovenya, 14-Türkiye, 15-ABD, şeklinde sıralanmıştır.

Şekil 4. 5 Enflasyon (yıllık%) Ülkeler Bazında Salınımları

Enflasyon(yıllık%) tüm ülkeler ve zaman boyutunda ortalama % 2 seviyelerinde olduğu tespit edilmiştir. Ülkeler ve zaman kesiti açısından bakıldığında minimum değerin % -2 olduğu maksimum düzeyin % 10'lara ulaştığı tespit edilmiştir. İstatistiksel olarak çarpıklık 4,55 olduğu için dağılım eğrisi sağa yatkındır denebilir. Basıklık ise 1,21 olarak hesaplanmıştır ve leptokurtic(asimetrik) eğri mevcuttur. Jarque-Bera test istatistiği 56,28 ve olasılık değeri 0.0000 hesaplanmıştır. Böylece, hata terimlerinin normal dağılım sergilediği gözlemlenmiştir.

Enflasyon(yıllık%) Oranında Şili'de son zamanlarda kısmen artış eğiliminde olduğu söylenebilir. Danimarka, Finlandiya, Fransa, İngiltere, Yunanistan, Macaristan, İtalya, Slovenya, ABD'de zamana bağlı olarak kısmen azalış seyri gösterdiği anlaşılmaktadır. Diğer ülkelerde stabil durumun devam ettiği söylenebilir.

Şekil 4. 6 Bankalar tarafından özel sektöre verilen yerel krediler (% gsmh) ülkeler bazında salınımları gösterilmiştir.

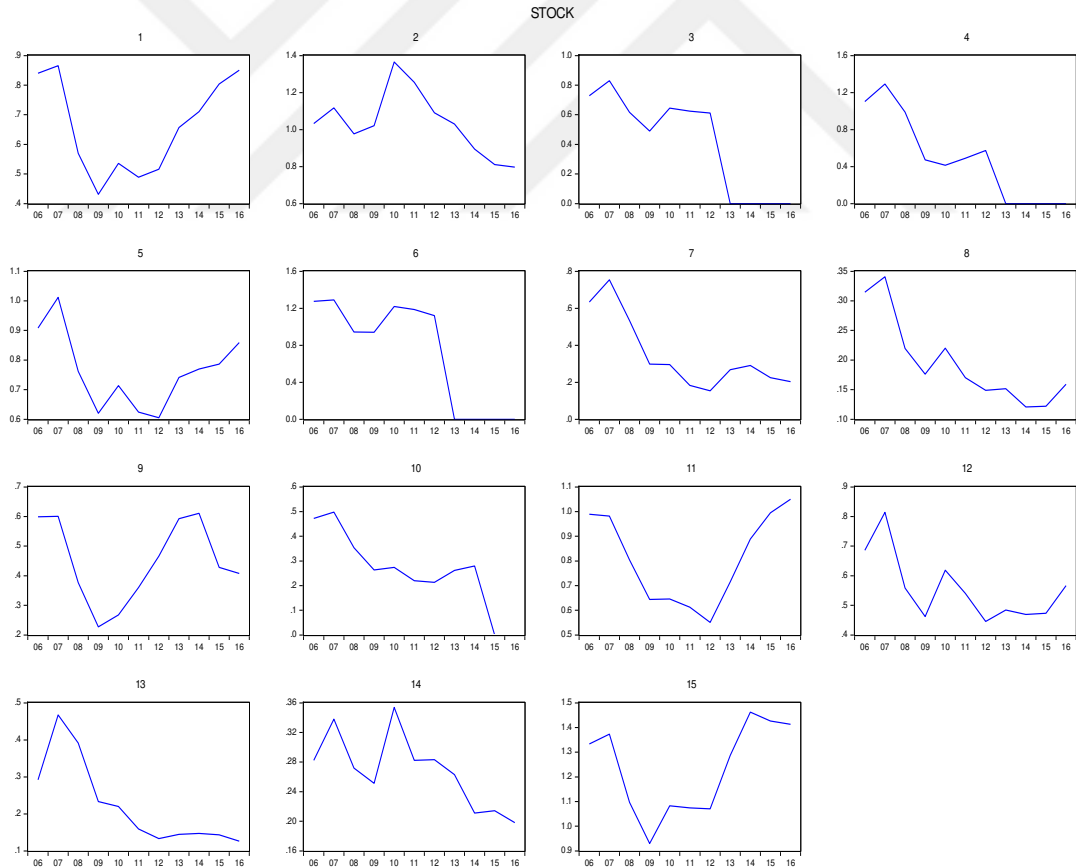

Not: Ülkeler sırasıyla 1-Belçika, 2-Şili, 3-Danimarka, 4-Finlandiya, 5-Fransa, 6-İngiltere, 7-Yunanistan, 8-Macaristan, 9-İrlanda, 10-İtalya, 11-Japonya, 12-Norveç, 13-Slovenya, 14-Türkiye, 15-ABD, şeklinde sıralanmıştır.

**Şekil 4. 6 Bankalar Tarafından Özel Sektöre Verilen Yerel Krediler (% GSMH)
Ülkeler Bazında Salınımları**

Bankalar Tarafından Özel Sektöre Verilen Yerel Kredilerin (% GSMH) tüm ülkeler ve zaman boyutunda ortalama % 92 seviyelerinde olduğu tespit edilmiştir. Ülkeler ve zaman kesiti açısından bakıldığında minimum değer % 25 olduğu maksimum düzeyin % 201'e kadar ulaştığı tespit edilmiştir. İstatistiksel olarak çarpıklık 3,34 olduğu için dağılım eğrisi sağa yatıktır denebilir. Basıklık ise 0,96 olarak hesaplanmıştır ve leptokurtic(asimetrik) eğri mevcuttur. Jarque-Bera test istatistiği 25,59 ve olasılık değeri 0.0000 hesaplanmıştır. Böylece, hata terimlerinin normal dağılım sergilediği gözlemlenmiştir.

Bankalar Tarafından Özel Sektöre Verilen Yerel Krediler (% GSMH) oranında Belçika, Şili, Finlandiya, Fransa, Japonya, Norveç, Türkiye'de son zamanlarda artış eğiliminde olduğu söylenebilir. Diğer taraftan, Danimarka, İngiltere, Macaristan, İrlanda, Slovenya'da zamana bağlı olarak azalış seyri gösterdiği anlaşılmaktadır. Diğer ülkelerde dalgalanmanın devam ettiği söylenebilir. Şekil 4. 7'de Borsa kapitalizasyonu ülkeler bazında salınımları gösterilmiştir.

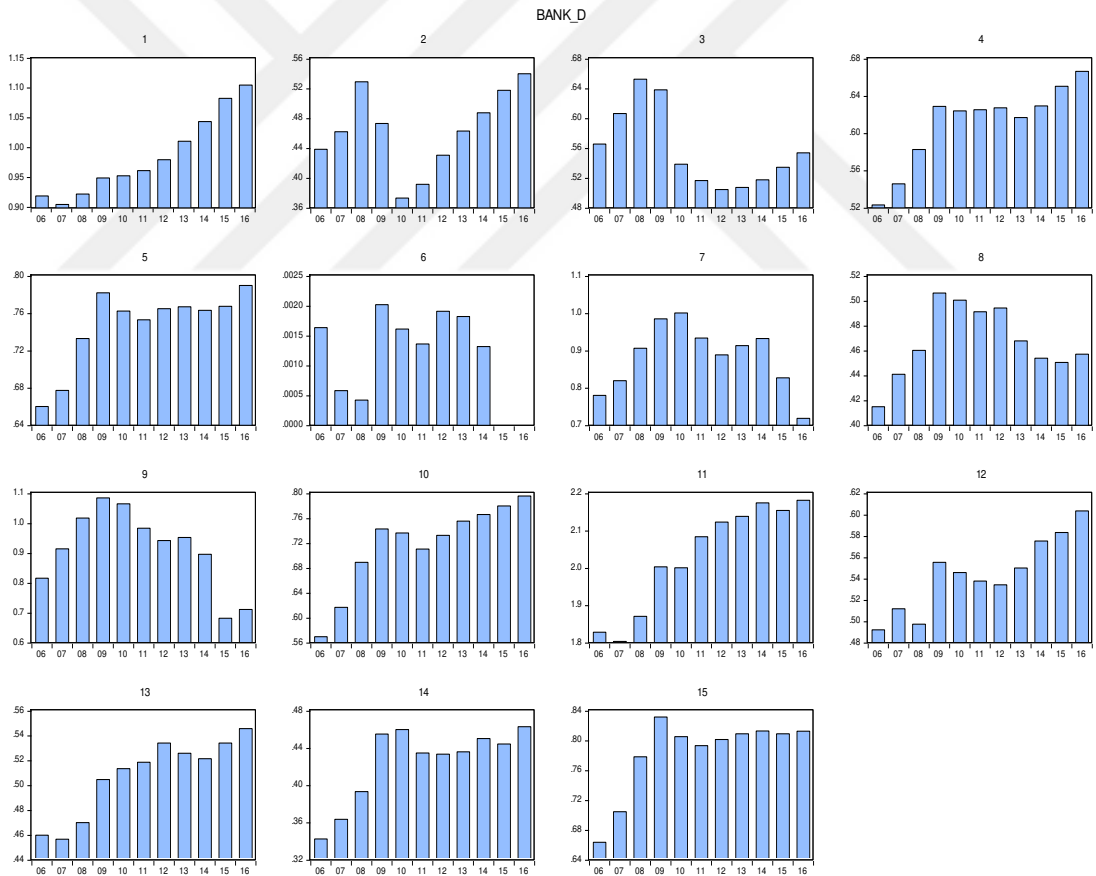
Not: Ülkeler sırasıyla 1-Belçika, 2-Şili, 3-Danimarka, 4-Finlandiya, 5-Fransa, 6-İngiltere, 7-Yunanistan, 8-Macaristan, 9-İrlanda, 10-İtalya, 11-Japonya, 12-Norveç, 13-Slovenya, 14-Türkiye, 15-ABD, şeklinde sıralanmıştır.

Şekil 4. 7 Borsa Kapitalizasyonu Ülkeler Bazında Salınımları

Borsa Kapitalizasyon oranı tüm ülkeler ve zaman boyutunda ortalama % 56 seviyelerinde olduğu tespit edilmiştir. Ülkeler ve zaman kesiti açısından bakıldığında minimum değerin % 0,00 olduğu maksimum düzeyin % 146'ya kadar ulaştığı tespit edilmiştir. İstatistiksel olarak çarpıklık 2,28 olduğu için dağılım eğrisi sağa yatkındır denebilir. Basıklık ise 0,42 olarak hesaplanmıştır ve leptokurtic(asimetrik) eğri mevcuttur. Jarque-Bera test istatistiği 8,41 ve olasılık değeri 0.0149 hesaplanmıştır. Böylece, hata terimlerinin normal dağılım sergilediği gözlemlenmiştir.

Borsa Kapitalizasyon oranında Belçika, Fransa, Japonya, ABD'de son zamanlarda artış eğiliminde olduğu söylenebilir. Diğer taraftan, Şili, Danimarka, Finlandiya, İngiltere, Yunanistan, Macaristan, İtalya, Norveç, Slovenya, Türkiye'de zamana bağlı olarak azalış seyri gösterdiği anlaşılmaktadır. Diğer ülkelerde dalgalanmanın devam ettiği söylenebilir.

Şekil 4. 8 Banka mevduatlarının(%gsmh) ülkeler bazında salınımları gösterilmiştir.

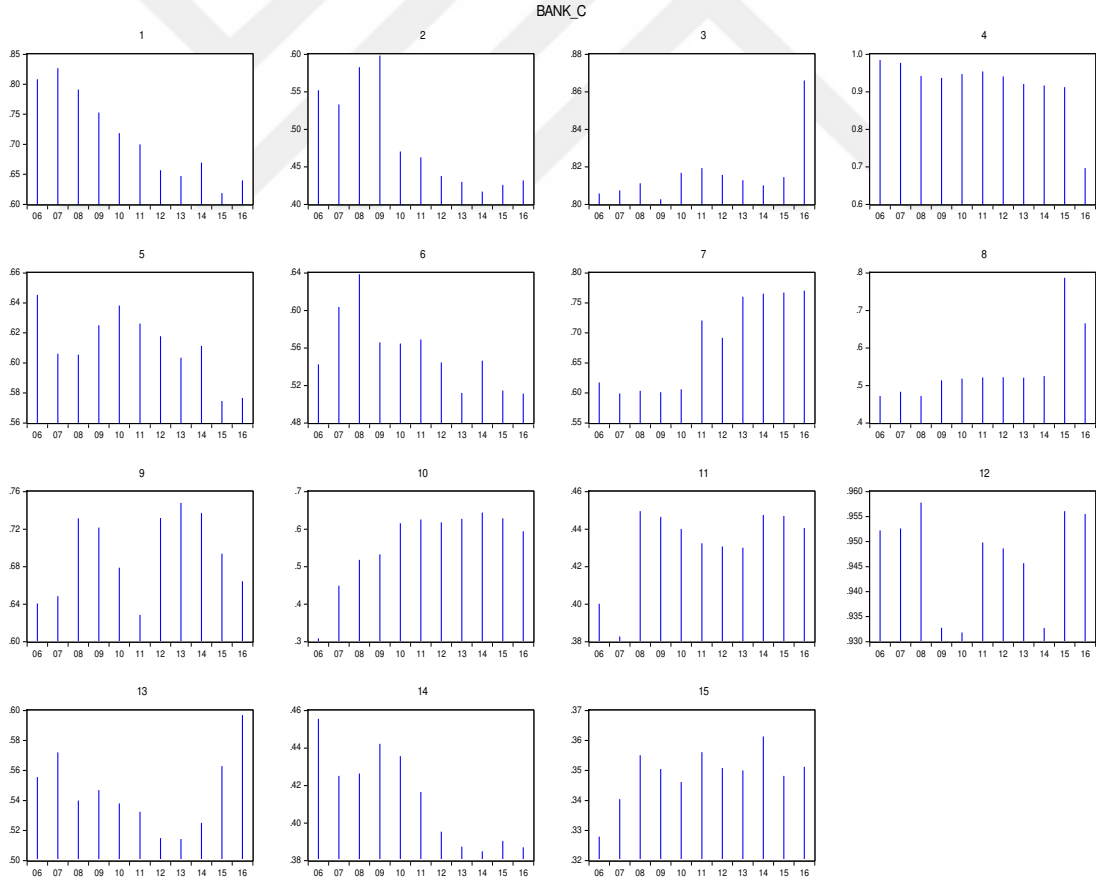
Not: Ülkeler sırasıyla 1-Belçika, 2-Şili, 3-Danimarka, 4-Finlandiya, 5-Fransa, 6-İngiltere, 7-Yunanistan, 8-Macaristan, 9-İrlanda, 10-İtalya, 11-Japonya, 12-Norveç, 13-Slovenya, 14-Türkiye, 15-ABD, şeklinde sıralanmıştır.

Şekil 4.8 Banka Mevduatlarının(%GSMH) Ülkeler Bazında Salınımları

Banka Mevduatlarının(%GSMH) oranı tüm ülkeler ve zaman boyutunda ortalama % 71 seviyelerinde olduğu tespit edilmiştir. Ülkeler ve zaman kesiti açısından bakıldığında minimum değer % 0,00 olduğu maksimum düzeyin % 218'e kadar ulaştığı tespit edilmiştir. İstatistiksel olarak çarpıklık 6,91 olduğu için dağılım eğrisi sağa yatıktır denebilir. Basıklık ise 1,69 olarak hesaplanmıştır ve leptokurtic(asimetrik) eğri mevcuttur. Jarque-Bera test istatistiği 181,66 ve olasılık değeri 0.0000 hesaplanmıştır. Böylece, hata terimlerinin normal dağılım sergilediği gözlemlenmiştir.

Banka Mevduatları(%GSMH) oranının Belçika, İtalya, Japonya, Norveç, Slovenya, Türkiye'de son zamanlarda artış eğiliminde olduğu söylenebilir. Diğer taraftan, Danimarka, İngiltere, Yunanistan, Macaristan, İrlanda'da zamana bağlı olarak azalış seyri gösterdiği anlaşılmaktadır. Diğer ülkelerde stabil yapının devam ettiği söylenebilir.

Şekil 4. 9'te Banka konsantrasyonu(%) ülkeler bazında salınımları gösterilmiştir.

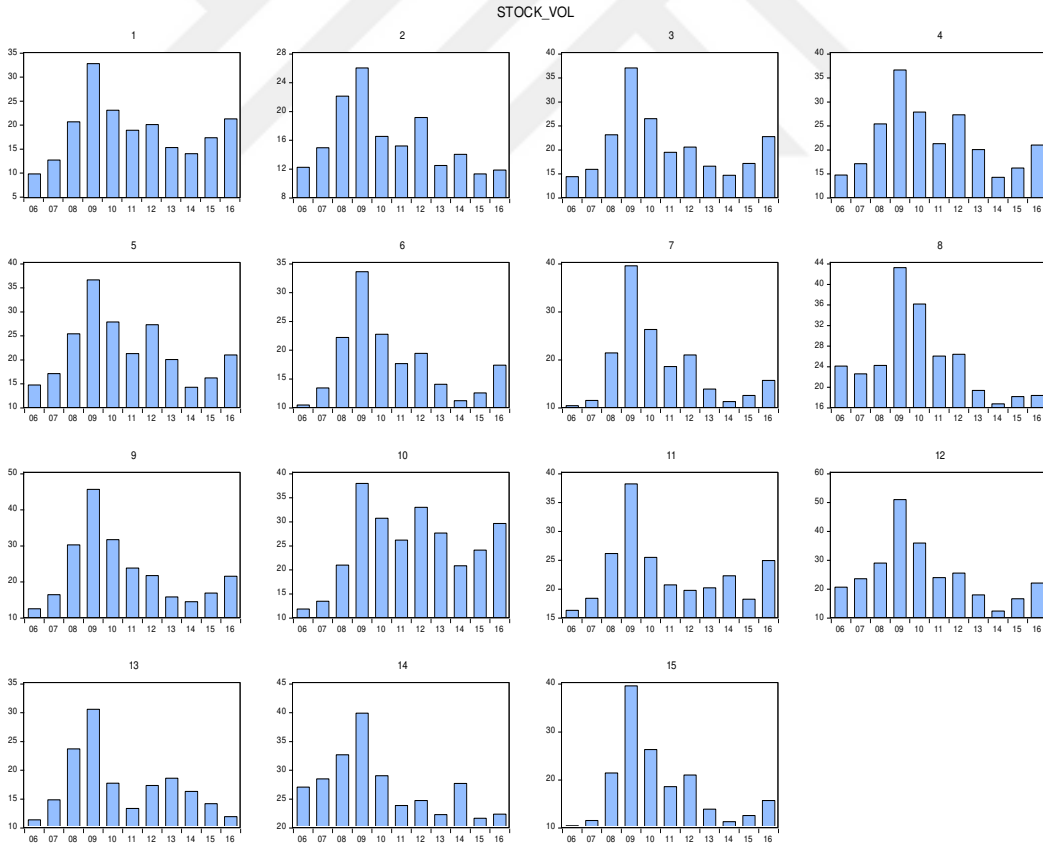
Not: Ülkeler sırasıyla 1-Belçika, 2-Şili, 3-Danimarka, 4-Finlandiya, 5-Fransa, 6-İngiltere, 7-Yunanistan, 8-Macaristan, 9-İrlanda, 10-İtalya, 11-Japonya, 12-Norveç, 13-Slovenya, 14-Türkiye, 15-ABD, şeklinde sıralanmıştır.

Şekil 4. 9 Banka Konsantrasyonu(%) Ülkeler Bazında Salınımları

Banka Konsantrasyonu(%) oranı tüm ülkeler ve zaman boyutunda ortalama % 62 seviyelerinde olduğu tespit edilmiştir. Ülkeler ve zaman kesiti açısından bakıldığında minimum değer % 31 olduğu maksimum düzeyin % 98'e kadar ulaştığı tespit edilmiştir. İstatistiksel olarak çarpıklık 2,21 olduğu için dağılım eğrisi sağa yatıktır denebilir. Basıklık ise 0,42 olarak hesaplanmıştır ve leptokurtic(asimetrik) eğri mevcuttur. Jarque-Bera test istatistiği 9,07 ve olasılık değeri 0.0107 hesaplanmıştır. Böylece, hata terimlerinin normal dağılım sergilediği gözlemlenmiştir.

Banka Konsantrasyonu(%) oranının Yunanistan, Macaristan, İtalya, Japonya, Slovenya'da son zamanlarda artış eğiliminde olduğu söylenebilir. Diğer taraftan, Belçika, Şili, Fransa, İngiltere, İrlanda, Türkiye'de ülkelerde zamana bağlı olarak azalış seyri gösterdiği anlaşılmaktadır. Diğer ülkelerde stabil yapının devam ettiği söylenebilir.

Şekil 4. 10'da Hisse senedi fiyatlarındaki oynaklığın ülkeler bazında salınımları gösterilmiştir.

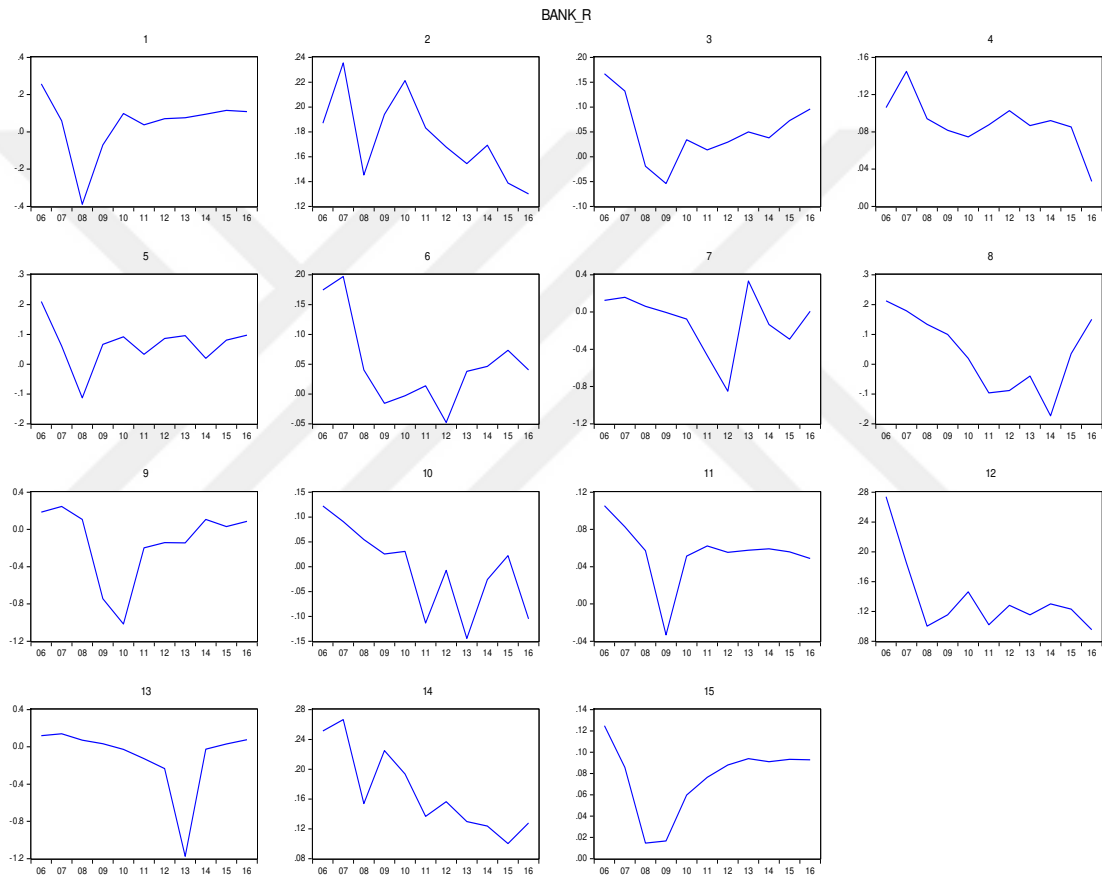

Not: Ülkeler sırasıyla 1-Belçika, 2-Şili, 3-Danimarka, 4-Finlandiya, 5-Fransa, 6-İngiltere, 7-Yunanistan, 8-Macaristan, 9-İrlanda, 10-İtalya, 11-Japonya, 12-Norveç, 13-Slovenya, 14-Türkiye, 15-ABD, şeklinde sıralanmıştır.

Şekil 4. 10 Hisse Senedi Fiyatlarındaki Oynaklığın Ülkeler Bazında Salınımları

Hisse Senedi Fiyatlarındaki Oynaklığın tüm ülkeler ve zaman boyutunda ortalama 21,16 seviyelerinde olduğu tespit edilmiştir. Ülkeler ve zaman kesiti açısından bakıldığında minimum değerin 10,01 olduğu maksimum düzeyin 51,09'a kadar ulaştığı tespit edilmiştir. İstatistiksel olarak çarpıklık 4,05 olduğu için dağılım eğrisi sağa yatıktır denebilir. Basıklık ise 1,01 olarak hesaplanmıştır ve leptokurtic(asimetrik) eğri mevcuttur. Jarque-Bera test istatistiği 9,07 ve olasılık değeri 0.0000 hesaplanmıştır. Böylece, hata terimlerinin normal dağılım sergilediği gözlemlenmiştir.

Şekil 4. 11'de Banka özkaynak getirisi(% karlılık) ülkeler bazında salınımları gösterilmiştir.

Not: Ülkeler sırasıyla 1-Belçika, 2-Şili, 3-Danimarka, 4-Finlandiya, 5-Fransa, 6-İngiltere, 7-Yunanistan, 8-Macaristan, 9-İrlanda, 10-İtalya, 11-Japonya, 12-Norveç, 13-Slovenya, 14-Türkiye, 15-ABD, şeklinde sıralanmıştır.

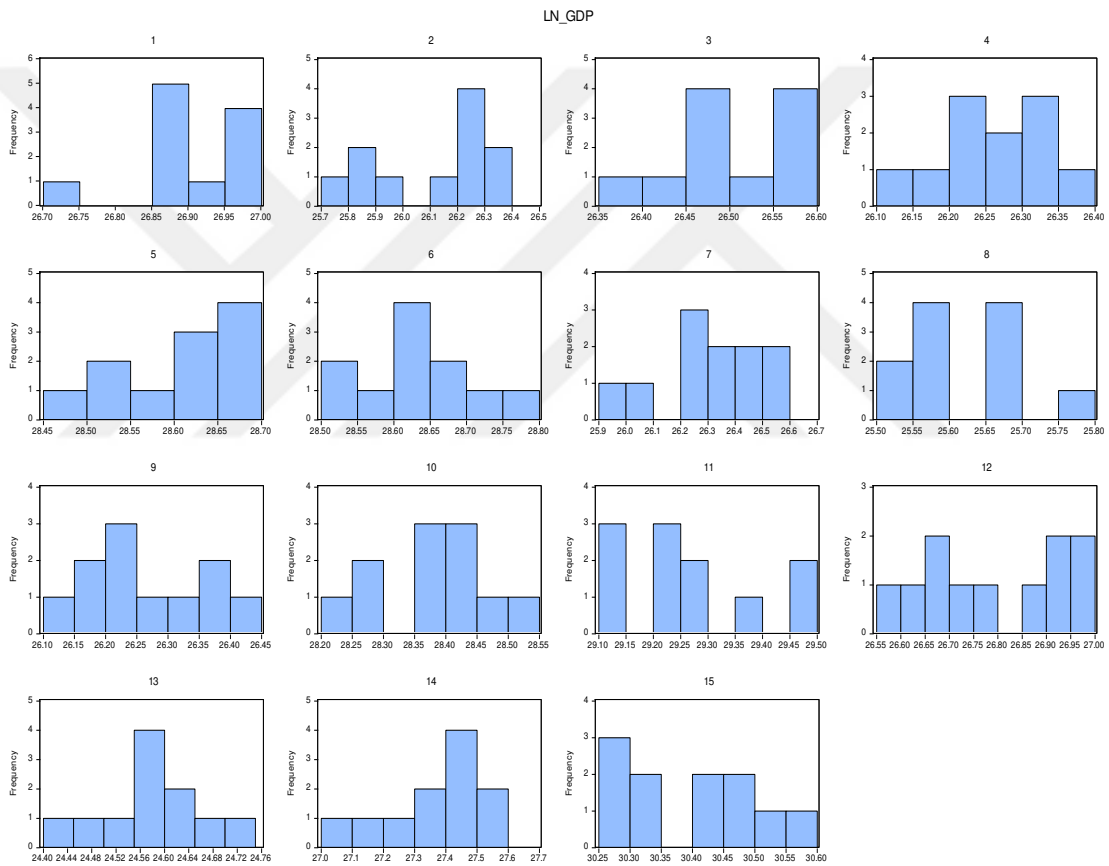
Şekil 4. 11 Banka Özkaynak Getirisi(% Karlılık) Ülkeler Bazında Salınımları

Banka Özkaynak Getirisinin(% Karlılık) tüm ülkeler ve zaman boyutunda ortalama % 5 seviyelerinde olduğu tespit edilmiştir. Ülkeler ve zaman kesiti açısından bakıldığında minimum değerin % - 1,18 olduğu maksimum düzeyin % 0,33'e kadar ulaştığı tespit edilmiştir. İstatistiksel olarak çarpıklık 23,06 olduğu için

dağılım eğrisi sağa yatıktır denebilir. Basıklık ise -3,88 olarak hesaplanmıştır ve leptokurtic(asimetrik) eğri mevcuttur. Jarque-Bera test istatistiği 3143,40 ve olasılık değeri 0.0000 hesaplanmıştır. Böylece, hata terimlerinin normal dağılım sergilediği gözlemlenmiştir.

Banka Özkaynak Getirisi(% Karlılık) oranının Danimarka, İrlanda, Slovenya’da son zamanlarda artış eğiliminde olduğu söylenebilir. Diğer taraftan, Şili, Finlandiya, Norveç, Türkiye’de ülkelerde zamana bağlı olarak bazılarında kısmi bazılarında sert azalış seyri gösterdiği anlaşılmaktadır. Diğer ülkelerde oynak yapının devam ettiği söylenebilir.

Şekil 4. 12’de $GSMH(Ln)$ ’nın ülkeler bazında salınımları gösterilmiştir.

Not: Ülkeler sırasıyla 1-Belçika, 2-Şili, 3-Danimarka, 4-Finlandiya, 5-Fransa, 6-İngiltere, 7-Yunanistan, 8-Macaristan, 9-İrlanda, 10-İtalya, 11-Japonya, 12-Norveç, 13-Slovenya, 14-Türkiye, 15-ABD, şeklinde sıralanmıştır.

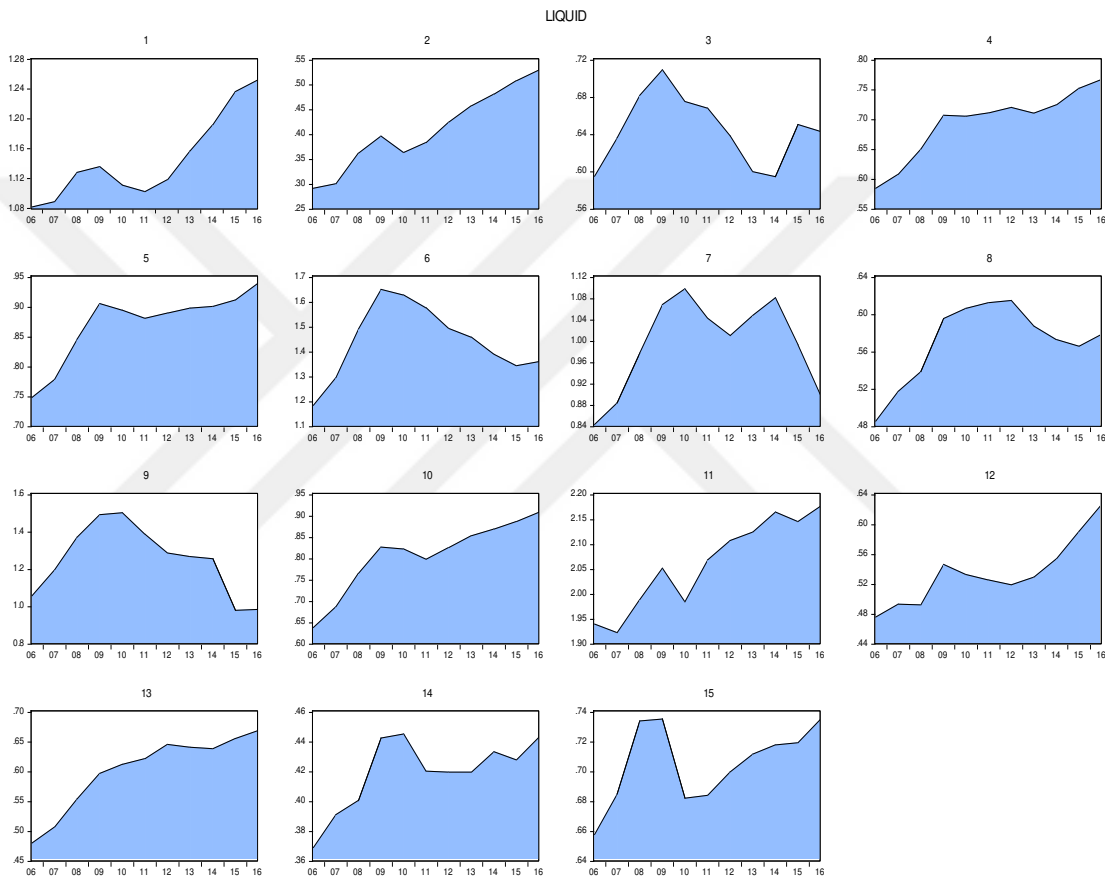
Şekil 4. 12 $GSMH(Ln)$ ’nın Ülkeler Bazında Salınımları

$GSMH(Ln)$ ’nın tüm ülkeler ve zaman boyutunda İstatistiksel olarak çarpıklık 2,49 olduğu için dağılım eğrisi sağa yatıktır denebilir. Basıklık ise 0,49 olarak hesaplanmıştır ve leptokurtic(asimetrik) eğri mevcuttur. Jarque-Bera test istatistiği

3143,40 ve olasılık değeri 0.0278 hesaplanmıştır. Böylece, hata terimlerinin normal dağılım sergilediği gözlemlenmiştir.

GSMH_(Ln)'nın Belçika, Finlandiya, Fransa, Norveç, Türkiye'de son zamanlarda artış eğiliminde olduğu söylenebilir. Diğer taraftan, İngiltere, İrlanda, İtalya, Norveç, ABD'de zamana bağlı olarak bazılarında kısmi bazılarında sert azalış seyri gösterdiği anlaşılmaktadır. Diğer ülkelerde oynak yapının veya ortalama etrafında salınımın devam ettiği söylenebilir.

Şekil 4. 13'de Likit Borçların(% GSMH) ülkeler bazında salınımları gösterilmiştir.

Not: Ülkeler sırasıyla 1-Belçika, 2-Şili, 3-Danimarka, 4-Finlandiya, 5-Fransa, 6-İngiltere, 7-Yunanistan, 8-Macaristan, 9-İrlanda, 10-İtalya, 11-Japonya, 12-Norveç, 13-Slovenya, 14-Türkiye, 15-ABD, şeklinde sıralanmıştır.

Şekil 4.13 Likit Borçların(% GSMH) Ülkeler Bazında Salınımları

Likit Borçların(% GSMH) tüm ülkeler ve zaman boyutunda ortalama % 87 seviyelerinde olduğu tespit edilmiştir. Ülkeler ve zaman kesiti açısından bakıldığında minimum değer % 29 olduğu maksimum düzeyin % 218'e kadar ulaştığı tespit edilmiştir. İstatistiksel olarak çarpıklık 4,34 olduğu için dağılım eğrisi sağa yatıktır

denebilir. Basıklık ise 1,35 olarak hesaplanmıştır ve leptokurtic(asimetrik) eğri mevcuttur. Jarque-Bera test istatistiği 61,73 ve olasılık değeri 0.0000 hesaplanmıştır. Böylece, hata terimlerinin normal dağılım sergilediği gözlemlenmiştir.

Banka Özkaynak Getirisi(% Karlılık) oranının Belçika, Şili, Finlandiya, Fransa, İtalya, Japonya, Norveç, Slovenya, Türkiye, ABD’de son zamanlarda artış eğiliminde olduğu söylenebilir. Diğer taraftan, Danimarka, İngiltere, Yunanistan, İrlanda’da zamana bağlı olarak bazılarında kısmi bazılarında sert azalış seyri gösterdiği anlaşılmaktadır. Diğer ülkelerde oynak yapının devam ettiği söylenebilir.

4.2. BİRİM KÖK TEST SONUÇLARI

Ekonometrik analizlerin güvenilir ve sahte olmayan sonuçlar vermesi için kullanılan değişkenlerin durağan olması diğer bir ifade ile birim kök içermemesi gerekmektedir. Bu çalışmada Birim kök testleri olarak Im, Pesaran ve Shin (IPS 2003) ve Fisher tipi panel birim kök testleri (Fisher ADF ve Fisher PP) kullanılmış ve sonuçlar Tablo 4.2.’de sunulmuştur.

Tablo 4. 2 Değişkenlerin Birim Kök Test Sonuçları

Değişkenler / Testler	Durağanlık seviyeleri	Im, Pesaran ve Shin (IPS)	Fisher ADF Birim Kök Testleri	Fisher PP Birim Kök Testleri
		Test İstatistiği	Test İstatistiği	Test İstatistiği
GE	I[(0)]	-3.35559***	60.3931***	60.4249***
CREDIT_F	I[(1)]	-5.31641***	85.9083***	81.5298***
INV	I[(1)]	-3.95017***	47.1892***	77.5336***
FDI	I[(0)]	-3.40936***	58.6787***	61.5397***
INF	I[(0)]	-2.19185**	45.5350**	51.1264***
CREDIT_P	I[(1)]	-2.59186***	51.2664***	62.2957***
STOCK	I[(1)]	-4.49124***	77.4168***	98.8832***
BANK_D	I[(0)]	-1.50281*	44.7051**	60.5858***
BANK_C	I[(0)]	-3.3383***	66.7881***	63.0462***
STOCK_VOL	I[(0)]	-2.45709***	48.5786**	36.3606
BANK_R	I[(0)]	-4.13312***	68.5262***	76.2794***
LN_GDP	I[(0)]	-2.89433***	62.3385***	68.5011***
LIQUID	I[(0)]	-1.40566*	44.6415**	64.5753***

Not: ***, **, * sırasıyla yüzde 1, 5 ve 10 düzeyinde anlamlılığı göstermektedir. Her üç birim kök testinde de Uygun gecikme uzunluğu Akaike bilgi kriterine(AIC) göre seçilmiştir. Fisher Phillips - Perron(PP) Birim Kök Testleri testinde Barlett kernel metodu kullanılmış ve Bandwith genişliği Newey-West yöntemi ile belirlenmiştir.

Birim kök testlerinden ortaya çıkan sonuçlara Tablo – 4.2 yardımıyla bakıldığında bağımlı değişken olan GE değişkeninin [I(0)] olduğu yani düzeyde durağan olduğu anlaşılmaktadır. Bağımsız değişkenlerde ise CREDIT_F, INV, CREDIT_P değişkenlerinin [I(1)] olduğu yani birinci farkta durağan çıktığı diğer bağımsız değişkenlerin ise [I(0)] olduğu görülmektedir. Bu sonuç Im, Pesaran ve Shin (IPS), Fisher ADF Birim Kök Testleri, Fisher PP Birim Kök Testlerinin tamamının desteklemesi ile ortaya koyulmuştur.

4.3. Korelasyon Matrisi

Değişkenler arasındaki korelasyon matrisi pearson korelasyon katsayısı ile hesaplanmıştır. Bu katsayı(r), $-1 \leq r \leq 1$ aralığında değişim göstermektedir. -1 ile 0 arasındaki değerler negatif ilişkiyi, 0 ile 1 arasındaki ($0 < r \leq 1$) değerler pozitif ilişkiyi göstermektedir.

Tablo 4. 3 Korelasyon Matrisi

Değişkenler	GE	D_CREDIT_F	D_INV	FDI	INF	D_STOCK	BANK_C	STOCK_VOL	BANK_R	LN_GDP	LIQUID
GE	1.00										
D_CREDIT_F	-0.04	1.00									
D_INV	0.03	0.07	1.00								
FDI	0.10	-0.22***	-0.15*	1.00							
INF	0.22***	0.18**	0.04	0.05	1.00						
D_STOCK	-0.01	0.09	-0.04	-0.03	-0.04	1.00					
BANK_C	-0.34***	0.01	0.03	0.06	-0.26***	-0.09	1.00				
STOCK_VOL	-0.24***	0.11	0.02	-0.12	0.16***	-0.15*	0.06	1.00			
BANK_R	0.18**	0.19**	0.00	0.01	0.19**	0.07	-0.04	-0.05	1.00		
LN_GDP	-0.07	0.08	-0.01	-0.19**	-0.11	0.01	-0.42***	0.05	0.15*	1.00	
LIQUID	-0.36***	0.00	0.00	-0.01	-0.37***	0.00	-0.14*	-0.01	-0.18**	0.42***	1.00

Not: ***, **, * sırasıyla yüzde 1, 5 ve 10 düzeyinde anlamlılığı göstermektedir. Sayılar ilgili testlere ait test istatistiğini ifade etmektedir. Korelasyon analizi Pearson korelasyon katsayısına göre hesaplanmıştır.

Analizlerin doğru bir şekilde gerçekleştirilmesi için bağımsız değişkenler arasında yüksek korelasyonun bulunmaması gerekmektedir. Bağımsız Değişkenler arasındaki yüksek korelasyon olması değişkenlerin birlikte hareket ettiğini göstermektedir. Bu da söz konusu bağımsız değişkenlerin birbirlerinin yerine ikame edilebileceğini ve birinin kullanımının daha uygun olacağını göstermektedir. Dolayısıyla, bağımsız değişkenler yüksek korelasyon içermesi analiz sürecinde sorun teşkil edebilecek bir unsurdur. Bu kapsamda CREDIT_P, BANK_D değişkeni diğer bağımsız değişkenlerle yüksek korelasyon sergilediği için analize dahil edilmemiş ve analiz sürecinin dışında bırakılmıştır. Böylece, Tablo 4.3.'te de görüldüğü üzere geriye kalan değişkenler arasında analizi olumsuz etkileyecek bir yüksek korelasyon durumu bulunmamaktadır.

4.4. Panel Veri Analizi Tahmin Sonuçları

Tablo 4. 4 Dinamik Panel Veri Analizi Tahmin Sonuçları

	(Model1)	(Model2)	(Model3)	(Model4)	(Model5)	(Model6)	(Model7)	(Model8)
GE(-1)	0.520*** (7.90)	0.544*** (10.44)	0.610*** (14.94)	0.630*** (30.04)	0.614*** (18.75)	0.616*** (13.06)	0.844*** (3.77)	0.994*** (3.57)
D_CREDIT_F	-2.945** (-2.40)	-1.463* (-1.91)	-1.341* (-1.68)				0.0635 (0.02)	6.606 (0.78)
D_INV	48.51*** (3.29)	30.68*** (2.85)	21.41* (1.81)			47.11** (2.19)	27.52 (0.75)	19.91 (0.47)
STOCK_VOL		-0.0351*** (-3.89)						0.0107 (0.26)
LN_GDP			3.263*** (2.79)					6.035 (0.98)
BANK_R				-1.902*** (-2.76)	-1.307* (-1.66)	-3.221** (-2.21)		-0.872 (-0.10)
D_STOCK				1.132*** (2.74)	1.292*** (4.75)	2.036** (2.00)	1.246 (0.97)	1.533 (0.39)
FDI					4.202*** (2.76)	4.051** (2.38)	0.151 (0.07)	7.949 (1.72)
INF							27.60*** (3.36)	33.17 (1.03)
BANK_C								6.141 (0.26)
LIQUID								5.162 (1.28)
AR(-1)	-2.4201 (0.0155)	-2.4138 (0.0158)	-2.5267 (0.0115)	-2.7021 (0.0069)	-2.6525 (0.0080)	-2.9761 (0.0029)	-2.6497 (0.0081)	-1.9851 (0.0471)
AR(-2)	-0.35363 (0.7236)	-0.04454 (0.9645)	-0.1634 (0.8702)	-0.34396 (0.7309)	-0.80117 (0.4230)	-0.86826 (0.3853)	-0.12678 (0.8991)	-81469 (0.4153)
Sargan	10.56272 (1.0000)	10.57997 (1.0000)	10.57338 (1.0000)	13.90055 (1.0000)	8.561218 (1.0000)	11.13868 (1.0000)	12.78382 (1.0000)	4.931564 (1.0000)

Not: ***, **, * sırasıyla yüzde 1, 5 ve 10 düzeyinde anlamlılığı göstermektedir. Değişkenlerin karşısındaki Parantez içindeki değerler z istatistiklerini; AR(-1), AR(2) ve sargan testlerinde yer alan parantez değerler anlamlılık düzeylerini göstermektedir.

Bu çalışmada, OECD ülkelerinin girişimcilik endeksi ile finansal gelişmeleri arasındaki ilişki incelenmektedir. Bu kapsamda Belçika, Şili, Danimarka, Finlandiya, Fransa, İngiltere, Yunanistan, Macaristan, İrlanda, İtalya, Japonya, Norveç, Slovenya, Türkiye, ABD örneklem olarak tercih edilmiş ve bu ülkeler panel veri ekonometrisi açısından yatay kesit olarak kaydedilmiştir. Zaman kesiti olarak da ülkelerin yıllık ekonomik verileri 2006 – 2016 yılları baz alınarak Dünya Bankasının World Development Indicators(WDI) veri tabanından elde edilmiştir.

Araştırmanın veri seti panel verisine dayandığı için panel veri analiz türlerinden dinamik panel uygun görülmüştür. Bu analiz türünün seçilmesinin sebebi hem birden çok bağımsız değişken ile bir bağımlı değişken arasındaki ilişkiyi verebilmesi hem de bağımlı değişkenin bir gecikmeli değerinin bağımsız değişken olarak modele dahil edilerek bir dönemin etkisinin diğer dönemler üzerinde etkisinin olup olmadığını da ayrıca verebilmesidir. Dinamik panel veri analiz türlerinden de Arrellano – Bond (1991) tarafından geliştirilmiş ekonometrik model tercih edilmiştir.

Ülkelerinin girişimcilik endeksi ile finansal gelişmeleri arasındaki ilişki için tablo 4.4.'de toplam 8 adet dinamik panel veri tahmin modeli önerilmiştir. Model-1'de D_CREDIT_F, D_INV ile GE arasındaki ilişki incelenmiş olup her iki değişken de anlamlı sonuç elde edilmiştir. D_CREDIT_F değişkenindeki bir birimlik artış GE değişkeni üzerinde -2.945 birim negatif yönde etki ederken D_INV değişkenindeki bir birimlik artış GE değişkeni üzerinde 48.51 birim pozitif etki etmektedir. Modele ait denklem aşağıdaki gibidir:

$$GE_{it} = \beta_0 + \beta_1 GE_{it-1} + \beta_2 D_CREDIT_F_{it} + \beta_3 D_INV_{it} + \epsilon_{it}$$

Model-2'de ise D_CREDIT_F, D_INV ve STOCK_VOL ile GE arasındaki ilişki bir değişken daha eklenerek incelenmiş olup her üç değişken de anlamlı sonuç elde edilmiştir. Model 2'de elde edilen yeni sonuçlara göre D_CREDIT_F değişkenindeki bir birimlik artış GE değişkeni üzerinde -1.463 birim negatif yönde etki ederken D_INV değişkenindeki bir birimlik artış GE değişkeni üzerinde 30.68 birim pozitif etki etmektedir. STOCK_VOL değişkenindeki bir birimlik artış ise GE değişkeni üzerinde -0.0351 birim negatif yönde etki etmektedir. Modele ait denklem aşağıdaki gibidir:

$$GE_{it} = \beta_0 + \beta_1 GE_{it-1} + \beta_2 D_CREDIT_F_{it} + \beta_3 D_INV_{it} + \beta_4 STOCK_VOL_{it} + \epsilon_{it}$$

Model-3'e gelindiğinde D_CREDIT_F, D_INV ve LN_GDP ile GE arasındaki ilişki bir değişken değiştirilerek incelenmiş olup her üç değişken de anlamlı sonuç elde edilmiştir. Model 3'te elde edilen yeni sonuçlara göre D_CREDIT_F değişkenindeki bir birimlik artış GE değişkeni üzerinde -1.341 birim negatif yönde etki ederken D_INV değişkenindeki bir birimlik artış GE değişkeni üzerinde 21.41 birim pozitif etki etmektedir. LN_GDP değişkenindeki bir birimlik artış ise GE değişkeni üzerinde 3.263 birim pozitif yönde etki etmektedir. Modele ait denklem aşağıdaki gibidir:

$$GE_{it} = \beta_0 + \beta_1 GE_{it-1} + \beta_2 D_CREDIT_F_{it} + \beta_3 D_INV_{it} + \beta_4 LN_GDP_{it} + \epsilon_{it}$$

Model-4'te BANK_R, D_STOCK ile GE arasındaki ilişki incelenmiş olup her üç değişken de anlamlı sonuç elde edilmiştir. Model 4'te elde edilen yeni sonuçlara göre BANK_R değişkenindeki bir birimlik artış GE değişkeni üzerinde -1.902 birim negatif yönde etki ederken D_STOCK değişkenindeki bir birimlik artış GE değişkeni üzerinde 1.132 birim pozitif etki etmektedir.

$$GE_{it} = \beta_0 + \beta_1 GE_{it-1} + \beta_2 BANK_R_{it} + \beta_3 D_STOCK_{it} + \epsilon_{it}$$

Model-5'te ise BANK_R, D_STOCK ve FDI ile GE arasındaki ilişki bir değişken daha eklenerek incelenmiş olup her üç değişken de anlamlı sonuç elde edilmiştir. Modele ait denklem aşağıdaki gibidir: Model 5'te elde edilen yeni sonuçlara göre BANK_R değişkenindeki bir birimlik artış GE değişkeni üzerinde -1.307 birim negatif yönde etki ederken D_STOCK değişkenindeki bir birimlik artış GE değişkeni üzerinde 1.292 birim pozitif etki etmektedir. FDI değişkenindeki bir birimlik artış ise GE değişkeni üzerinde 4.202 birim pozitif yönde etki etmektedir. Modele ait denklem aşağıdaki gibidir:

$$GE_{it} = \beta_0 + \beta_1 GE_{it-1} + \beta_2 BANK_R_{it} + \beta_3 D_STOCK_{it} + \beta_4 FDI_{it} + \epsilon_{it}$$

Model-6'da ise BANK_R, D_STOCK ve FDI bağımsız değişkenine D_INV değişkeni ilave edilerek bunlar ile GE arasındaki ilişki incelenmiş olup her dört değişken de anlamlı sonuç elde edilmiştir. Model 6'da elde edilen yeni sonuçlara göre BANK_R değişkenindeki bir birimlik artış GE değişkeni üzerinde -3.221 birim negatif yönde etki ederken D_STOCK değişkenindeki bir birimlik artış GE değişkeni üzerinde 2.036 birim pozitif etki etmektedir. FDI değişkenindeki bir birimlik artış ise GE değişkeni üzerinde 4.051 birim pozitif yönde etki etmektedir. son olarak D_INV değişkenindeki bir birimlik artış GE değişkeni üzerinde 47.11 birim pozitif etki etmektedir. Modele ait denklem aşağıdaki gibidir:

$$GE_{it} = \beta_0 + \beta_1 GE_{it-1} + \beta_2 BANK_R_{it} + \beta_3 D_STOCK_{it} + \beta_4 FDI_{it} + \beta_5 D_INV_{it} + \epsilon_{it}$$

En son kurulan model 7 ve model 8 için bağımsız değişkenlerin birçoğunun bir araya getirilmesi halinde anlamlılığın yok olduğu yorumu yapılabilir. Örneğin, model 7’de D_CREDIT_F, D_STOCK, FDI, D_INV ve INF birlikte bağımsız değişkenler setini oluşturduğunda sadece INF ve GE arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. INF değişkenindeki bir birimlik artış ise GE değişkeni üzerinde 27.60 birim pozitif yönde etki etmektedir. ayrıca, önemle vurgulamak gerekir ki sadece INF ve GE ile model kurulduğunda bu sonuç alınamamış sadece bu bağımsız değişkenler modele dahil edildiğinde bu sonuca ulaşılabilmiştir. Modele ait denklem aşağıdaki gibidir:

$$GE_{it} = \beta_0 + \beta_1 GE_{it-1} + \beta_2 D_CREDIT_F_{it} + \beta_3 D_STOCK_{it} + \beta_4 FDI_{it} + \beta_5 D_INV_{it} + \beta_6 INF_{it} + \epsilon_{it}$$

Model 8’de ise durum daha farklıdır. Tüm bağımsız değişkenler modele dahil edildiğinde hiçbir anlamlı bir ilişki tespit edilemediği anlaşılmıştır. Modele ait denklem aşağıdaki gibidir:

Tüm modeller göz önüne alındığında AR(-1) anlamlı AR(-2) anlamsız olacak şekilde bir sonuç elde edilmiştir. Bu da Arrellano – Bond (1991) testinin birinci varsayımına uygun olduğunu göstermektedir. Sargan testinin sonucu anlamsız olduğundan araç değişkenlerin geçerli olduğunu göstermektedir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Literatürde birçok çalışma finansal gelişme ile ekonomik büyüme üzerine yapılmıştır. Bazı çalışmalar ise girişimciliğin ekonomik büyüme üzerindeki etkisini ele almaktadır. Finansal gelişme ile girişimcilik arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışma neredeyse yok denilebilir. Biz bu çalışmamızda ülkelerin finansal gelişme göstergelerinin girişimcilik üzerindeki etkisini ortaya koymayı amaçladık. Çalışmamızda Global Girişimcilik Platformu'nun (GEM) dünya genelinde ülkelerin yeni iş geliştirme süreci ve eğilimini ortaya koyarak girişimcilik tutumlarını ölçebilecek verilerinden yararlanılmıştır. OECD ülkelerinin girişimcilik endeksi ile finansal gelişmeleri arasındaki ilişki incelenmiş olup Belçika, Şili, Danimarka, Finlandiya, Fransa, İngiltere, Yunanistan, Macaristan, İrlanda, İtalya, Japonya, Norveç, Slovenya, Türkiye, ABD örneklem olarak tercih edilmiş ve bu ülkeler panel veri ekonometrisi açısından yatay kesit olarak kaydedilmiştir. Zaman kesiti olarak da ülkelerin yıllık ekonomik verileri 2006 – 2016 yılları baz alınarak Dünya Bankasının World Development Indicators(WDI) veri tabanından elde edilmiştir. Bağımlı değişken olarak girişimcilik endeksi, bağımsız değişken olarak ise finansal sektör tarafından sağlanan yerel kredilerin GSMH içindeki payı, finansal olmayan varlıklara net yatırımın(INV) GSMH'ye oranını, doğrudan yabancı yatırımın(net girişler) GSMH'ye oranını, enflasyon, bankalar tarafından özel sektöre verilen yerel krediler (% GSMH), borsa kapitalizasyonu, banka mevduatları(%GSMH), banka konsantrasyonu(%), hisse senedi fiyatlarındaki oynaklık, banka özkaynak getirisi(% Karlılık), $GSMH_{(Ln)}$, likit borçlar(% GSMH) kullanılmıştır.

Araştırmanın veri seti panel verisine dayandığı için panel veri analiz türlerinden dinamik panel uygun görülmüştür. Bu analiz türünün seçilmesinin sebebi hem birden çok bağımsız değişken ile bir bağımlı değişken arasındaki ilişkiyi verebilmesi hem de bağımlı değişkenin bir gecikmeli değerinin bağımsız değişken olarak modele dahil edilerek bir dönemin etkisinin diğer dönemler üzerinde etkisinin olup olmadığını da ayrıca verebilmesidir.

Ülkelerinin girişimcilik endeksi ile finansal gelişmeleri arasındaki ilişki için toplam 8 adet dinamik panel veri tahmin modeli kurulmuştur. CREDIT P ve BANK D diğer bağımsız değişkeler ile aralarında yüksek korelasyon bulunduğundan analize dahil edilmemiştir. Model 1 incelendiğinde D_CREDIT_F, D_INV ile GE arasındaki ilişki ele alınmış ve D_CREDIT_F ile GE arasında negatif yönde, D_INV ile GE arasında pozitif yönde etki ettiği gözlenmiş ve her iki değişkenden anlamlı sonuç elde edilmiştir. Model 2’de D_CREDIT_F ve D_INV değişkenine STOCK_VOL değişkeni de eklenerek GE ile arasındaki ilişki incelenmiştir ve her üç değişkenden anlamlı sonuç elde edilmiştir. STOCK_VOL değişkeni ile GE değişkeni arasında negatif yönde etki mevcuttur. Model 3’te D_CREDIT_F, D_INV değişkenlerine model 2 den farklı olarak LN_GDP değişkeni eklenmiş ve bu 3 değişken ile GE değişkeni arasında anlamlı sonuç elde edilmiştir. LN_GDP değişkeni GE üzerinde pozitif yönde etkiye sahiptir. Çalışmanın bu modelinden elde edilen sonuç literatürde Kar ve Özşahin(2016)’in çalışmalarını destekler niteliktedir. Kar ve Özşahin çalışmalarında GDP ile finansal gelişmenin girişimcilik üzerinde pozitif ve anlamlı bir ilişki tespit etmişlerdir.

Model 4’te BANK_R, D_STOCK ile GE arasındaki ilişki incelenmiştir ve anlamlı sonuç elde edilmiştir. BANK_R değişkeni GE değişkeni üzerinde negatif yönde etki etmektedir. Model 5’te model 4’e ek olarak FDI değişkeni eklenmiş ve 3 değişken ile GE arasındaki ilişki araştırılmış ve anlamlı bir sonuç elde edilmiştir. FDI değişkenindeki 1 birimlik artış Ge değişkenini pozitif yönde etkilemektedir. Model 6’da ise model 5’teki değişkenlere D_INV değişkeni de eklenerek bu 4 değişken ile Ge arasındaki ilişki araştırılmış olup anlamlı sonuç elde edilmiştir. D_INV değişkeni GE değişkenini pozitif yönde etkilemektedir.

Model 7’de D_CREDIT_F, D_STOCK, FDI, D_INV ve INF birlikte bağımsız değişkenler setini oluşturduğunda sadece INF ve GE arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. INF değişkenindeki bir birimlik artış ise GE değişkeni üzerinde 27.60 birim pozitif yönde etki etmektedir. Ayrıca, önemle vurgulamak gerekir ki sadece INF ve GE ile model kurulduğunda bu sonuç alınamamış sadece bu bağımsız değişkenler modele dahil edildiğinde bu sonuca ulaşılabilmiştir. Bu durum literatürde Kar ve Özşahin (2016)’in çalışmalarını desteklememektedir. Yazarlar çalışmalarında enflasyonun ile girişimciliğin negatif ve anlamlı bir ilişkiye sahip olduğu tespit edilmiştir. Model 8’de değişkenler artırılmış ve anlamlılık yok olmuştur. Bağımsız

değişkenlerin tümü modele dahil edildiğinde ise hiçbir anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır.

Tüm modeller göz önüne alındığında AR(-1) anlamlı AR(-2) anlamsız olacak şekilde bir sonuç elde edilmiştir. Bu da Arrellano – Bond (1991) testinin birinci varsayımına uygun olduğunu göstermektedir. Sargan testinin sonucu anlamsız olduğundan araç değişkenlerin geçerli olduğunu göstermektedir.

Çalışmamız genel olarak değerlendirildiğinde INV ve FDI değişkeni arttıkça girişimciliğin de artış gösterdiği gözlemlenirken, CREDIT_F değeri arttıkça girişimciliğin azaldığı sonucuna varılmıştır.

KAYNAKLAR

- Acs, Z. J. ve Audretsch, D. B. (2010). Money and Ideas. *Financial Signaling by Innovative Nascent Entrepreneurs*, 1-11.
- Afşar, A. (2007). Finansal gelişme ile ekonomik büyüme arasındaki ilişki. *Muhasebe ve Finansman Dergisi* , 188-198.
- Ağca, V. (2005). İç girişimcilik yapısı ve firma performansına etkileri : Denizli tekstil sektöründeki firmalarda bir anlaşıma. *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, (13) 201-220.
- Ağca, V. ve Kandemir, T. (2008). Aile İşletmelerinde iç girişimcilik finansal performans ilişkisi: Afyonkarahisar'da bir araştırma. *Sosyal Bilimler Dergisi*, x(3): 1-22.
- Ağır, H. (2009). *Türkiye'de Finansal Liberalizasyon ve Finansal Gelişme İlişkisinin Ekonometrik Analizi*. Doktora Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın, 12-280
- Ak, M. Z., Altıntaş, N., ve Şimşek , A. S. (2016). Türkiye’de finansal gelişme ve ekonomik büyüme ilişkisinin nedensellik analizi. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 151-160.
- Akın, Ö., Reyhanoğlu M., Arslan, Ü. ve Güzel A. E. (2017). Girişimcilik ile ekonomik istikrar arasındaki ilişkinin belirlenmesi: Türkiye örneği. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1-14
- Akkay , R. C. (2010). *Gelişmekte Olan Piyasalarda Finansal Gelişme Ekonomik Büyüme İlişkisi: Türkiye Örneği*. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1-263
- Alper, A. E. ve Oransoy, G. (2015). Cari açık ve finansal gelişmişlik ilişkisinin panel nedensellik analizi ekseninde değerlendirilmesi. *Uluslararası Ekonomi ve Yenilik Dergisi*, 73-85.

- Altunç, Ö. F. (2008). Türkiye’de finansal gelişme ve iktisadi büyüme arasındaki nedenselliğin ampirik bir analizi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi* , 113-127.
- Aslan, Ö. ve Korap, L. H. (2016). Türkiye’de finansal gelişme ekonomik büyüme ilişkisi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1-20.
- Atamtürk, B. (2004) Türkiye’de finansal gelişme ve ekonomik büyümenin nedensellik yönü üzerine bir inceleme (1975 - 2003), *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Maliye Araştırma Merkezi Konferansları*, (46) 100-105
- Audretsch, D. B. ve Keilbach, M. (2004). Entrepreneurship and regional growth: an evolutionary interpretation. *Journal of Evolutionary Economics*, 14(5), 605-616
- Austin, J., Stevenson, H. ve Wei-Skillern, J. (2006). Social and Commercial Entrepreneurship: Same, Different, or Both? 30(1): 1-22.
- Austin, J., Stevenson, H. ve Wei-Skillern, J. (2006). Social and Commercial. Theory and Practice. *Journal da Baylor University* , 370-384.
- Aydın, Y. (2015). Keynes’in parasal faiz teorisi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 211, 207-224.
- Baumol, W., Litan, R., Schramm, C. ve Strom, R. (2010). Innovative Entrepreneurship and Policy: Toward Initiation and Preservation of Growth. *The Economics of Small Business*, 3-23.
- Bianchiy, M. (2009). Financial development, entrepreneurship and job satisfaction. *The Review of Economics and Statistics*, 94(1): 1-30.
- Bilginer, F. G. (2016). Küresel girişimcilik endeksi çerçevesinde Türkiye’de küresel , girişimciliğin gelişimi: Teorik bir bakış açısı, *Dergipark*: 29-46.
- Çeştepe, H. ve Yıldırım, E. (2016). Türkiye’de finansal gelişme ve ekonomik büyüme ilişkisi. *Uluslararası Yönetim İktisat Ve İşletme Dergisi*, 1-15.
- Çetinkaya Bozkurt, Ö. ve Alparslan, A. M. (2013). Girişimcilerde bulunması gereken özellikler ile girişimcilik eğitimi: girişimci ve öğrenci görüşleri. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 1-22.
- Çetinkaya Bozkurt, Ö., Kalkan, A., Koyucu, O. ve Alparslan, A. M. (2012). Türkiye’de girişimciliğin gelişimi: girişimciler üzerinde nitel Bir araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(15): 229-247.

- Demir, A. Z. (2017). Yenilikçi girişimcilik için ihtiyaç duyulan kamu politika ve yaklaşımları ve yenilikçi girişimcilik merkezleri . *International Journal of Academic Value Studies Ondokuz Mayıs Üniversitesi*, 3(17), 190-204
- De Gregorio, Jose. ve Guidotti, P. E. (1995) Financial development and economic growth. *World Development*, 23(3), 433-448
- Do, Q. T. ve Levchenko, A. A. (2004) Trade and Financial Development. *World Bank*, 1-30
- Durukan, T. (2006). Düünden bugüne girişimcilik ve 21.yüzyılda girişimciliğın önemi. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 1-14.
- Durusu Çiftçi, D. (2015). *Finansal Gelişme ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: Bir Genişletilmiş Solow Büyüme Modeli Denemesi ve Ampirik Uygulama*. Doktora Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü , Denizli: 1-207 .
- Duvan, O. B. (2011). Türkiye’de finansal gelişme-ekonomik büyüme ilişkisi: sermaye birikimi ve verimlilik kanalları. *Ankara Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*.
- Edoho, F. M. (2015). Entrepreneurship and socioeconomic development. *African Journal of Economic and Management Studies*, 6(2): 127-147.
- Emek, U. (2000). Finansal piyasalarda serbestleşmenin iktisadi büyüme üzerine etkileri. *Rekabet Dergisi*, 58-83.
- Eroğlu, O. ve Pıçak, M. (September 2011). Entrepreneurship, national culture and Turkey. *International Journal Of Business And Social Science*, 146-151.
- GEM. (2010). *Global Entrepreneurship Monitor*.
- Giuliano, P. ve Ruiz-Arranz, M. (2009). Remittances, financial development, and growth. *Journal of Development Economics*, 90(1), 144-152
- Gül, H. ve Şahin, K. (2011). Bilgi toplumunda yeni bir liderlik yaklaşımı olarak transformasyonel liderlik ve kamu çalışanlarının transformasyonel liderlik algısı. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 238-249.
- Güloğlu, B. ve Altunaoglu, E. (2002). Finansal serbestleşme politikaları ve finansal krizler : Latin Amerika, Meksika, Asya Ve Türkiye Krizleri. *I.Ü.Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*
- Güneş, S. (2013). Finansal gelişmişlik ve büyüme arasındaki nedensellik testi : Türkiye Örneği . *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 73-8

- Gürsoy, C. T. ve Al-Aali, H. (2010). Causal relationships between financial and economic development in Gulf Countries. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 1-11.
- Hermes, N. ve Lensink, R. (2003) Foreign direct investment, financial development and economic growth. *The Journal of Development Studies* (39), 1-42
- Kar, M. ve Özşahin, Ş. (2016). Role of financial development on entrepreneurship in the emerging market economies. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi* , Eskişehir, 131-152.
- King, R. G. ve Levine, R. (1993). Finance, entrepreneurship and growth. *Journal of Monetary Economics* , 513-542.
- Özcan, B. ve Ari, A. (2011). Finansal gelişme ve ekonomik büyüme arasındaki ilişkinin ampirik bir analizi: Türkiye örneği, *Business and Economics Research Journal*, (2)1, 122-142
- Llussá, F. (2009). Financial development, gender and entrepreneurship. *Massachusetts Institute of Technology Engineering Systems Division Working Paper*, 1-32.
- Lynch, D. (1996). Measuring Financial Sector Development: A Study of Selected Asia-Pacific Countries. *David*, 1-33.
- Meydan, M. C. (2019). *Girişimciliğin Ölçülmesi: Türkiye İçin Bölgesel Girişimcilik Endeksi Önerisi*, Yüksek Lisans Tezi ,Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1-115.
- Özkul, G. ve Örün, E. (2016). Girişimcilik ve inovasyonun ekonomik büyüme üzerindeki etkisi: ampirik bir araştırma. *Girişimcilik ve İnovasyon Yönetimi Dergisi*, 17-51.
- Öztürk, N., Barışık, S. ve Kılıç Darıcı, H. (2010). Gelişmekte olan piyasalarda finansal derinleşme ve büyüme ilişkisi: Panel Veri Analizi. *Zkü Sosyal Bilimler Dergisi*.
- Sharir, M. ve Lerner, M. (2005). Gauging the success of social ventures initiated by individual social entrepreneurs. *Journal of World Business*, 1-15.
- Tadesse, S. (2007). Financial development and technology. *William Davidson Institute Working Paper*, 1-51
- Wong, P. K., Ho, Y. P. ve Autio, E. (2005). Entrepreneurship, innovation and economic growth: Evidence from GEM data. *Small Business Economic*, 24: 335–350
- Ybema, G., Snijders, J., Prince, Y., Waasdorp, P. ve Storey, D. (2002). Entrepreneurship in the Netherlands, innovative entrepreneurship. *New Policy Challenges*, 1-76

Yüce Akıncı, G., Akıncı, M. ve Yılmaz, Ö. (2014). Finansal kalkınma sürecinin ar-ge harcamaları üzerindeki etkisi: Schumpeter haklı mıydı?. *Maliye Dergisi*, (166) 56-74

ÖZGEÇMİŞ

Ebru KURURER, 1992 yılında Gaziantep’te doğdu. İlköğrenim ve ortaokulunu Şehit Mahmut Söylemez İlköğretim okulunda; Lise öğrenimini Abdulkadir Konukoğlu Lisesinde tamamladı. 2011 yılında Afyon Kocatepe Üniversitesi İngilizce İşletme bölümüne başladı ve 2016 Şubat ayında mezun oldu. 2016 Eylül ayında Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi İşletme bölümünde yüksek lisansına başladı.

VITAE

Ebru Kururer was born in 1992 in Gaziantep. She got her primary and secondary education at Şehit Mahmut Söylemez Primary School. She completed her high school education at Abdulkadir Konukoğlu School. She started her university education at Afyon Kocatepe University in 2011 and completed her education at AKÜ in July, 2016. She started her master's degree at the Department of Business Administration in the Faculty of Social Sciences of Gaziantep University in September, 2016.